

valors

Any VII
Núm. 71
Maig
2010
3 euros

valors.org

FOTO: SERGIO RUIZ

III JORNADA VALORS I COMPROMÍS

La llibertat, desig de difícil gestió

- DISSABTE 22 DE MAIG A PARTIR DE LES 10 DEL MATÍ
- SALA ACTES CAIXA LAIETANA (STA. TERESA, 63) DE MATARÓ

PONÈNCIES DE:

- VICTÒRIA CAMPS, CATEDRÀTICA ÈTICA DE LA UAB.
- BERNAT DEDEU, FILÒSOF I MÚSIC.
- RAIMON RIBERA, PROFESSOR D'ESADE.
- LLUÍS SAEZ, SOCIÒLEG.

CLQENDA

- MONTSERRAT TURA, CONSELLERA DE JUSTÍCIA.

ENTREVISTA

JOSEP MARIA ESQUIROL,

AUTOR DE 'EL RESPIRAR DELS DIES'
"NO ES TRACTA D'ANAR LENT SINÓ D'ANAR SERÈ"

SOPAR-DEBAT 2010

"LIDERATGES, AVUI", AMB LLUÍS PASTOR

DISSABTE 5 DE JUNY · 21 H ·
CASAL SANT JOSEP (MATARÓ)

CADA DILLUNS, 22H
'NITS ESTEL
AMB VALORS'
A RÀDIO ESTEL

106.6 FM o RADIOESTEL.COM

Tot just començar el dia ja pots
ajudar al Tercer Món
 esmorzant amb productes de
Comerç Just:

café	galetes
mel	sucre
te	melmelades
confitures	xocolata
muesli	crema de cacau
reforçants	cacau en pols

i moltes altres coses a la
 Xarxa de Comerç Just

3 MON
 MATARÓ

LA PEIXATERIA

CENTRE DE COOPERACIÓ I SOLIDARITAT

Carrer de Barcelona, 50 · 08301 MATARÓ
 Tel./Fax 93 796 00 87
 E-mail: grup3mon@suport.org

Cafés · Begudes
 Menjars · Plats Combinats
 PUNT DE TROBADA
 PER UN MON MILLOR

COMERÇ JUST

OIKOCREDIT

Inverteix els teus
 estalvis a favor de
 les necessitats del
 Tercer Món.

MONOGRÀFIC

La llibertat, per a què?

SERGIO RUIZ

Encarem la recta final del curs i, per tercera vegada, l'Associació Cultural Valors editora de la revista organitza pel proper 22 de maig la Jornada Valors i Compromís, dedicada enguany a la llibertat. És un dels grans principis de la Revolució Francesa, del món modern, i després de setanta números encara no n'havíem parlat abastament. De manera que la Jornada pretén això, apuntar un itinerari de reflexió al voltant de la llibertat, un valor que té múltiples enfocis i que darrerament s'ha oposat a la seguretat. La presència de la consellera de Justícia, Montserrat Tura, tanca l'elenc de ponents que seran amb nosaltres el dissabte dia 22 a la Sala d'Actes Caixa Laietana de Mataró. Els altres són: la catedràtica d'Ètica Victòria Camps, el filòsof i músic Bernat Dedéu, el professor d'ESADE Raimon Ribera i el sociòleg Lluís Sáez. Serà una bona ocasió per trobar-nos tots aquells que participem en aquesta aventura engrescant que és *Valors*. El número present és una mena d'avenc, d'introducció a la jornada, amb les ponències de tres dels cinc participants. També destaca d'aquest número l'entrevista a Josep Maria Esquirol, autor del molt recomanable *El respirar dels dies* i una de les veus més suggerents del panorama filosòfic català.

Abans d'acabar el curs, però, *Valors* prepara encara una altra activitat, el Sopar Debat, que es farà el dissabte dia 5 de juny i comptarà amb l'assistència de Lluís Pastor, professor de la UOC, el qual parlarà sobre *Lideratges, avui*. Una activitat amb una llarga tradició a la capital del Maresme que s'organitza conjuntament amb Justícia i Pau, Acció Catòlica Obrera i Grup Tercer Món Mataró. ■

Joan Salicrú és codirector de 'Valors'

5 La serenitat d'Esquirol

El professor de la UB Josep Maria Esquirol, autor d'*El respirar dels dies*, parla de com prendre's la vida amb el màxim de serenor és cada cop més necessari en el món apressat en què vivim.

9 Anna Punsoda s'estrena

Anna Punsoda substitueix des d'aquest número a Mar Galceran, a qui agraïm de tot cor la feina feta durant els darrers anys a la revista.

Punsoda dedicarà les seves primeres reflexions a pensar sobre la dona en el món contemporani.

multimèdia

• El perfil de 'Valors' a la xarxa social Facebook és una mena de pissarra gegant on els editors, col·laboradors i lectors de la revista ens podem trobar, conèixer-nos i també comunicar-vos. Busca'ns com a "Revista Valors" i fes-te amic nostre!

valors REVISTA MENSUAL DE REFLEXIÓ I DIÀLEG
Pàgina web: <http://www.valors.org>

Número 71. Maig 2010.

EDITA Associació Cultural Valors **DIRECCIÓ** Maria Coll i Joan Salicrú **CONSELL DE REDACCIÓ** Antoni Codina, Jordi Cussó, Dolors Fernández, Francesc Grané, Xavier Manté, Eulàlia Puigderrajols, Toni Rodon i Marc de San Pedro **L'ALTRA CARA DE LA CIÈNCIA** Pol Bartrés, Joan Basagaña, Gemma Figueras i Núria Radó **COL·LABORADORS** Francesc Amat, Joaquim Amargant, Ramon Bassas, Albert Botta, Anna Punsoda, Francesc Grané, Miguel Guillén, Xavier Manté, Albert Pera, Francesc Ponsa, Eulàlia Puigderrajols, Ramon Salicrú, Maria Salicrú-Maltas, Marc de San Pedro, Rosa Pursals, Ramon Radó, Joan Safont, Josep Maria Solà, Eulàlia Tort, Joaquim Trenchs i Judith Vives **HAN PARTICIPAT EN AQUEST NÚMERO** Victòria Camps, Raimon Ribera, Lluís Sáez i Montserrat Tura **DIBUIXOS** Àlex Valls i Javier García **EDICIÓ I CORRECCIÓ** Anna Olm **FOTOGRAFIA** Sergio Ruiz **COMPAGINACIÓ** Joan Salicrú **IMPRESSIÓ** Impremta Prims **COMPTABILITAT** Engràcia Carlos **PUBLICITAT** Carme Itxart **DISTRIBUCIÓ** Raul García **ADREÇA** C/ Portal de Valldèix, 17 08301-Mataró Tel. 620.749.138 FAX 93.798.62.59 **ADREÇA ELECTRÒNICA** redaccio@valors.org **DIPÒSIT LEGAL** B-6206-2004

Publicació adherida

A.P.P.E.C.
ASSOCIACIÓ
DE PUBLICACIONS
PERIÒDIQUES
EN CATALA

Amb el suport de
Generalitat
de Catalunya
Departament
de Cultura
i Mitjans
de Comunicació

PASSANT REVISTA | Maria Coll

Un mocador que fa por

La Najwa, una noia de tretze anys de Pozuelo de Alarcón, s'ha convertit durant uns dies en la protagonista dels informatius de les principals cadenes de l'estat. Teòricament no ha fet res perquè hagi de ser notícia, però ho ha estat. Senzillament s'ha vestit, s'ha cobert els cabells amb el Hijab - mocador islàmic-, ha agafat la cartera amb els llibres i ha marxat cap a l'escola. Quin ha estat, doncs, el problema? La normativa del centre prohibeix assistir a classe amb el cap tapat. I per aquest motiu la Najwa ha recorregut una odissea de difícil comprensió en un país en què l'educació és una dret i una obligació fins els setze anys. Després de rebre la recomanació de marxar del primer centre, la noia -nascuda a Espanya però de pares marroquins- ha estat trasllada a un altre escola, que ha canviat la normativa a mig curs per impedir la seva entrada, i no ha estat fins un tercer on ha pogut rebre classes sense problemes. Potser en aquesta escola l'índex d'alumnes de pares immigrants és més alt?

Si analitzem aquest darrer episodi entorn l'ús del mocador islàmic a l'escola -recordo que Catalunya amb diversos casos no ha estat exempta de la polèmica- cal preguntar-se per què els consells escolars han de tenir autonomia per decidir sobre una afectació general. Potser per què ens fa por afrontar aquest debat a nivell nacional? Tenint en compte l'alt nivell de musulmans que hi ha als centres escolars de l'Estat, no seria hora, com s'ha fet a França amb el vel integral, que aquest tema es debatés a les cambres legislatives competents?

De fet, el titular espanyol d'Educació, Ángel Gabilondo, ha estat clar: "El dret a l'educació ha de prevaldre per sobre de qualsevol altre consideració". Segons ell aquesta peça de roba no atempta contra els drets fonamentals de ningú i, a més, cal respectar les creences religioses de la pròpia alumna. I, doncs, per què no és prou valent per afrontar aquest tema?

Per la seva banda, la consellera d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat, Carme Capdevila, sempre també ha advocat per "regular a nivell escolar" l'ús del mocador islàmic. A Catalunya des de l'any 2007 es demana una llei general que no arriba. Però en aquest cas, a diferència del conseller d'Educació, Ernest Maragall, que apel·la a la llibertat religiosa, la republicana defensa el sistema aplicat a França: estem en un estat laic i, per tant, a les aules ni mocador, ni creus, ni cap símbol religiós. És a dir, per aquesta regla de tres, també impediran que una alumna porti una cadena amb una medalla de la maredeu o una creu. Normativa taxativa que nega la llibertat i desvirtua els valors positius que tenen en la persona les creences religioses.

El debat està servit i cap polític per temor vol ser responsable d'obrir la caixa dels trons. Per això eternitzen la polèmica i passen el mort als centres. L'escola de Pozuelo de Alarcón per evitar conflictes amb el Hijab, engloba aquesta peça en una normativa més àmplia: per respecte a l'autoritat està prohibit assistir a classe amb el cap tapat. ¿Més que un mocador al cap, que a diferència d'una gorra no provoca problemes de visibilitat, no és més irrespectuós ensenyar part de la roba interior, cosa molt normal avui en dia per l'ús habitual entre els joves de pantalons de cintura baixa? Però, és clar, això és moda, mentre que la religió no! ■

“¿Més que un mocador al cap, que a diferència d'una gorra no provoca problemes de visibilitat, no és més irrespectuós ensenyar part de la roba interior?”

"No es tracta d'anar lent per la vida sinó d'anar serè"

VALORS

Vivim amb el temps o en contra del rellotge?

Segur que no descobreixo res de nou si dic que tal com està organitzada la nostra societat sorgeix una vida una mica accelerada. En aquest sentit, més aviat anem contra el rellotge, sovint massa cansat, amb poc temps per fer el que realment desitjaríem, amb una mena d'atapeïment per fer les coses... I el problema és que ja no només és propi del món laboral adult, sinó que ho projectem també cap a la infantesa. Veiem de forma paradoxal com els nens petits també tenen poc espai per respirar. Molts d'ells estan molt ocupats, amb tot el dia programat. I les cares reflecteixen cansament, en molts casos.

En el llibre explica que cada vegada més perdem les categories de matí, tarda i nit i que passem a parlar amb hores i minuts. Com si el temps transcorregut, cada segon, fos crucial.

L'organització del treball demana avui precisió. En una societat complexa com la nostra convé que el cronòmetre sempre estigui a punt per fer allò que calgui de forma puntual i a l'hora. Això fa que es visqui molt al minut. En canvi, fa poc temps no es considerava important si eren les set i deu minuts, per exemple. El temps era diferent. Fins i tot es nota en les paraules que utilitzem. Fixa't que expressions com "al capvespre" o d'altres semblants es diuen cada vegada menys.

El llenguatge sempre s'adapta a les circumstàncies.

En català l'expressió "quarts de" qualsevol hora, per exemple "quarts de vuit", era molt utilitzada. És una expressió vaga, imprecisa, però és molt rica, perquè té una flexibilitat molt interessant. Això també s'està perdent. I no és només que es perdi el llenguatge, és que la concepció del temps també canvia per la societat que fa servir aquest llenguatge. Hi ha una concepció

"Cal buscar parèntesis en els quals es pugui reflexionar, caminar... no fer res! Això és bo per l'esperit i pel cos"

vital al darrera que ajuda a entendre el canvi.

Hem d'interpretar que el temps lent és profitós i saludable? En tot cas, ho sigui o no, em fan la sensació que no en sabem d'això... Com ho podem fer?

Que anar atrafegat no és bo és de sentit comú. La solució però tampoc és anar a l'altra banda del pèndol. Cal buscar parèntesis en els quals es pugui reflexionar, caminar... no fer res! Això és bo per l'esperit i pel cos, encara que sigui simplement per contrast.

Hi ha molta gent que no sap estar en aquests parèntesis...

També és veritat. L'acceleració causa addicció i de vegades et trobes amb un moment de parar però no en saps. Costa adaptar-s'hi. Quan ho aconseguixes, però, ets capaç de fer una vida molt més alegre i pausada. Et sents millor. No es tracta d'anar lent -perquè no es tracta d'anar en càmera lenta- sinó d'anar serè. La calma i la serenitat permeten viure d'una altra forma.

Tot i així hi ha algú pot preguntar-se per què la lentitud és una virtut.

No és cap virtut. La serenitat si que és una virtut. Ser calmat, tranquil i pausat és positiu perquè s'encomana. Per exemple, amb els més petits les persones calmades aporten molt al seu desenvolupament. En el món escolar la serenitat també és positiva. Els professors tranquils i calmats tenen molt de guanyat. Saps que tindran més cura dels petits.

PERFIL

Josep Maria Esquirol (Mediona, 1963) fa anys que imparteix docència a la Universitat de Barcelona. Allà coordina el Grup de Recerca sobre Ètica de la Ciència i la Tecnologia. També és director de l'Institut de Tecnoètica de la Fundació Epson. Especialista en ètica i filosofia, va publicar l'any 2009 l'assaig *El respirar dels dies*, en el qual reflexiona sobre el temps i la vida. El passat 16 de desembre va participar a Mataró a l'acte de commemoració dels deu anys dels Deu Minuts de Silenci per Escoltar el Nadal, activitat convocada per diverses entitats mataronines entre les quals figura la revista *Valors*. ■

- El temps passa i això és inexorable. La història mostra molts exemples de preocupació pel pas del temps. Com assumeix la condició humana aquesta realitat?

S'assumeix perquè no hi ha alternativa. El temps no sobrevé a la condició humana sinó que és -forma part- condició humana. En el fons l'ésser humà també és temps: és finit, s'acaba, passa. És cert que de vegades volem que no passin certes coses o que no passin del tot. I no som perfectes. Això es nota molt quan es mor una persona estimada. El temps se l'emporta i nosaltres seguim guardant un petit record, tant de la persona com del temps que vam passar amb ella. Aquesta és una resposta clara davant del pas del temps. Resistim i tenim present en la memòria fets que ja han passat. La memòria és una bona resistència davant del pas del temps.

Però la memòria no sempre recorda aspectes positius. Si és negatiu, la memòria ens pot jugar males passades.

És que la vida no només són aspectes positius. Per tant, també es tracta de recordar els elements dolents. En certa manera és obligat. Les persones tendim a tenir una responsabilitat i a recordar-nos dels altres. Per això és útil recordar allò que ha anat malament. Som testimonis tant d'allò bo com d'allò dolent. Donar testimoniatge de coses negatives és donar sentit a tot plegat.

En quin sentit el temps tot ho cura?

És una manera de parlar en situacions delicades. És mitja veritat i mitja mentida. Una part de veritat perquè el pas del temps fa que les ferides es vagin cicatritzant. Allò que crema s'esvaeix i el mal s'esmorteeix. El pas del temps ens allunya dels fets durs i dolorosos. Però no és una curació que suposa la solució del problema, sinó que simplement l'allunya. La cicatriu continua. Però les cicatrius també ens donen identitat i en el fons no les volem oblidar.

I gràcies a Déu que no oblidem!

Com tot es tracta de la mesura que hi apliquem. No és bo obsessionar-se. A vegades es diu "cal viure del present i no el passat". Això no és així. Nosaltres no vivim només el present, sinó una articulació entre el passat, el present i el futur. El problema és quedar-te tancat en una d'aquestes dimensions. Pensar només en el passat és un empobriment, una manca d'obertura cap a altres possibilitats. No s'ha d'optar entre passat, present i futur, sinó buscar una bona articulació entre les tres opcions.

També hi ha gent que diu que el present no existeix, perquè quan te'n vols adonar el temps ja ha passat. Són frases que, de fet, ens indiquen que la nostra relació amb el temps no sempre ha estat senzilla.

El que és difícil és precisar la significació del temps. Per això a l'assaig *El respirar dels dies* equiparo el temps amb la vida. El temps s'identifica amb la condició humana. Per això enlloc de buscar una teoria que expliqui el temps és més adequat descriure les experiències del temps. Fent aquest exer-

cici podem ser més generosos i diferents definicions del temps se'ns apareixen. No és el mateix el temps quan escoltes música, mires una pel·lícula o t'emportes una sorpresa.

El temps provoca sovint angouxa. És la por a mirar cap a endavant el que la provoca? És la incertesa del temps?

Nosaltres som éssers finits però allò que ens caracteritza no és la finitud. Adonar-se'n d'un mateix trenca aquesta sensació. En certa manera saber que acabaràs és una consciència de futur. Tenim control pel temps perquè pensar això tot el dia acabaria amb nosaltres. Però això no ha evitat que la consciència existencial sigui un dels temes que més debat ha provocat en la història de la filosofia.

"Donar temps és donar vida".

Efectivament. El temps no és només una cosa que pugui ser mesurada. El temps va més enllà. Dedicar temps als altres, per exemple, no és quelcom mesurable amb un rellotge. És més: en aquests casos el temps és irrellevant. Allò que és important és la manera, la qualitat en què una persona es dedica als altres.

Vivim preocupats del temps cronològic i del meteorològic. Dues coses que són diferents tot i que tenen certa semblança...

El temps cronològic ve donat bàsicament pel moviment del cel. Inicialment el moviment del cel determinava el sentit del temps. Tots nosaltres sempre estem projectant i preveient tot allò que fem. Vulguem o no les coses sempre es preveuen. ■ E. TORT / T. RODON

+ valors

Escolta l'entrevista sencera a revistavalors.podcast.es

EL PERSONATGE | Ramon Radó

Soldats

El 30 de març passat, cap a la una del migdia, al compte de Twitter de l'Organització Europea de Física Nuclear (CERN) hi va aparèixer aquest missatge: "Primera vegada a la història!!!!!!!!!!!! Rècord mundial!!!!!!!!!!!!". Al Gran Col·lisionador d'Hadrons (LHC) de Ginebra acabaven de fer xocar dos feixos de protons a una energia de 7 teraelectrovoltos en un túnel circular de 27 quilòmetres de diàmetre situat a 100 metres sota terra. Aquesta energia es mantindrà durant un temps mentre els científics del CERN van recollint dades. Per als profans, la traducció a tot això és que aquest grup de físics havia aconseguit recrear els instants posteriors al Big Bang, la creació de l'univers.

L'objectiu de treballar amb dades recollides en les mateixes condicions del primer instant del món és trobar l'anomenada "partícula de Déu". Aquesta partícula, coneguda científicament com el bosó de Higgs, ha estat profundament estudiada per la física teòrica tot i que no se n'ha pogut demostrar l'existència. El bosó de Higgs (que era només un dels sis físics que van postular-lo) jugaria un paper decisiu en l'explicació de l'origen de la massa de les partícules elementals i, per tant, en la creació de la matèria.

Just fa deu anys, el juny del 2000, es va anunciar que s'havia descodificat i ordenat el genoma humà. L'aleshores president dels Estats Units, Bill Clinton, va dir que els humans havíem après "l'idioma amb què Déu va crear la vida". Poc després, va començar a córrer per Internet un acudit de Daniel Paz on es veia a Déu exclamant-se: "Maleïts hackers! Hauré de canviar la contrasenya..."

Ja sigui l'eufòria al Twitter, la solemnitat de Clinton o la irreverència de Paz; la partícula, l'idioma o la contrasenya de Déu; totes tres frases van a parar allà mateix: la ciència ha fet tants passos de gegant en les últimes dècades que ha trobat les respostes a preguntes que fins fa poc ni gosàvem fer-nos. Actualment els científics representen el que abans van ser els filòsofs grecs, els pintors italians o els exploradors britànics: els nostres soldats en la batalla pel coneixement. Uns soldats que massa sovint es veuen obligats a fer més hores que un rellotge a canvi d'un sou precari mentre pugnen entre ells per qualsevol beca que aparegui a l'horitzó. I, quan arriben les vaques magres, les inversions en recerca és una de les primeres coses que es retallen. ■

Ramon Radó és periodista / ramonrado@hotmail.com

"Els científics representen el que abans van ser els filòsofs grecs, els pintors italians o els exploradors britànics: els soldats en la batalla pel coneixement"

L'ACCIÓ | Eulàlia Tort

Atopia

Freud va titular una de les seves obres *El malestar de la cultura* per referir-se a la incomoditat de l'home modern davant les restriccions que la cultura imposa. De fet, ell parlava de la satisfacció dels propis instints més enllà de qualsevol codi moral o ètic. Els temps actuals, en certa manera, són a l'auauspi de això que Freud escrivia el 1930. Una bona mostra n'és l'exposició que el Centre de Cultura Contemporània ha posat en marxa titulada *Atopia: art i ciutat al segle XX* on reflexiona, a través de l'art contemporani, sobre el malestar urbà.

Un home que carrega feixugament una teulada, primers plans de gent que plora, un cotxe que encén i apaga les llums de manera autònoma, un discurs que es pronuncia davant un auditori buit... aquestes són només algunes de les manifestacions artístiques que recull l'exposició. Només diré que la sensació impe-

rant és la de buit. Un buit semblant a la sensació d'anar pel carrer ben entrada la matinada, per carrers desèrtics i perifèrics, on no hi passa ningú i on sembla que l'espai se't menja.

Algú dirà que els espais els fan les persones. I és ben cert. Participem del teixit urbà a partir de les relacions amb els altres. Coneixem nous indrets i eixamplem horitzons perquè algú ens hi porta i ens ho fa descobrir. Ara bé, també és cert que els espais determinen les relacions interpersonals. Estic segura que una família de quatre membres vivint en quaranta metres quadrats tindrà més problemes que una família que gaudeixi de més superfície. També crec que un barri serà promotor de bones relacions veïnals si gaudeix d'equipaments i una certa promoció cultural. El malestar urbà segurament ja és un fet com posa de manifest el *revival* de l'autoajuda però potser caldrà que els ciutadans es decidim a adoptar mesures, com per exemple, la reconquesta dels espais per fer-los més humans, més habitables. ■

Eulàlia Tort és periodista / eulalia.tort@gmail.com

LA FRASE | Miguel Guillén

"Tots som susceptibles de caure en el racisme"

(Najat El Hachmi, *El Periódico* 4-5-2010)

Najat El Hachmi ho té clar: "Tots, absolutament tots, som susceptibles de caure en el racisme". Aquesta xacra social pot atrapar-nos a qualsevol de nosaltres, no n'estem lliures, i per molt tolerants que siguem i per molt que creuem en la convivència entre ètnies o cultures, ens trobem davant d'un perill que pot envair les nostres consciències qualsevol dia. Som massa dèbils, podríem dir. Això ho sap molta gent, i concretament alguns polítics de determinades tendències ideològiques que àvids de poder al preu que sigui, agiten les consciències de la gent fent servir fastigosament el tema del racisme per a poder esgarripar alguns vots i no s'estan de tocar el tema a la mínima oportunitat que se'ls presenta. "El deteriorament de la convivència precisa de la nostra intervenció", diuen desvergonyidament.

Segons El Hachmi, "algunes paraules les fem servir amb tanta freqüència i de forma tan poc precisa i banal que acabem per fer-les abstractes". Això passa amb la paraula "racisme". L'escriptora es fa preguntes al respecte: "Sabem de què parlem quan ens referim als camps de concentració? De l'Holocaust?" Precisament aquí tenim el problema: sovint oblidem lliçons de la Història que hauríem de recordar sempre, que tothom hauria de tenir presents. Tenim una mancança evident en aquest aspecte, i em preocupa especialment els forats que poden existir a les consciències dels més joves, que sospito que no són prou

"Les màfies no desapareixeran, però mentre apareguin veus com les de Saviano tindrem el convenciment que s'hi pot lluitar"

conscients de totes les atrocitats que han comès els racistes al llarg de la Història. I quan la ignorància juga un paper protagonista ens tornem més dèbils, i llavors és quan som encara més susceptibles de caure en el racisme.

El Hachmi recomana vivament el llibre *Negre de merda*, de Matthew Tree, i diu que si no ens volem "deixar enganyar pels discursos distorsionadors que pretenen agafar dreces mitjançant la discriminació cap a la fita d'aconseguir uns vots" hem de llegir aquest volum. Es refereix, lògicament, a aquests polítics que, aprofitant l'avinentesa de determinats esdeveniments a ciutats i barris concrets, pensen que poden treure'n un rendiment electoral. I per fer-ho vinculen descaradament i de forma explícita immigració amb delinqüència, quan desconeixen la realitat per complet, perquè no hi conviuen amb ella.

Avui, quan el nostre país representa tot un exemple de convivència i respecte, alguns volen fer de les excepcions generalitats, i això és molt perillós. Quan s'intenta generalitzar amb l'únic objectiu de treure'n un benefici particular posant en perill una cosa tan important per la comunitat com la convivència, qui fa aquests paral·lelismes entre immigració i delinqüència no es mereix rebre cap tipus de suport ni tan sols una actitud condescendent. Quan això passa, la societat ha de fer sentir una única veu contra el racisme, contra aquells que volen trencar la convivència, i ha de fer-ho amb claredat: tolerància zero amb els racistes. ■

Miguel Guillén és polític
miguelguillenburguillos@hotmail.com

valors cada mes el pots trobar a...

A Mataró:

- Centre de Solidaritat La Peixateria.
- Llibreria Márquez (C/Argentona).
- Llibreria Márquez (Muralla Sant Llorenç).
- Llibreria Robafaves. (C/ Nou)

· Llibreria Mas (Pl. Cuba).

- Llibreria de l'Hospital de Mataró.
- Esglésies de Sant Josep, Sant Pau, Sagrada Família, Montserrat, Esperança i Maria Auxiliadora.

A la resta del Maresme:

- Església de Premià de Mar, Vilassar de Mar, Llaveneres i Caldes d'Estrac.

A Barcelona:

- Llibreria Claret (C/Roger de Llúria).
- Parròquia Sant Ramon Nonat.

LES DONES I (AQUELLS) DIES | Anna Punsoda

La dona, ara

Ho explica molt bé Tolstoi a la Sonata a Kreutzer: abans els cavallers ens recollien els mocadors, ara ens donen dret a vot; però la dona no deixarà de ser un ésser inferior fins que no deixi de concebre's a ella mateixa com un objecte de plaer. Per què, però, solem objectivar-nos, pensar-nos com a font de deler? D'entrada perquè tenim més control sobre el propi desig i això, que ens permet estimular o refrenar el desig de l'home, també ens dona una major distància en l'acció. És la capacitat de perspectiva, amb la gestió dels tempos i l'anticipació de possibles situacions, la que ens porta a veure'ns gràcils i cautament volubles des de l'exterior. No hi ha, en res d'això, cap connotació negativa: de fet, la cultura s'ha aixecat sobre aquest domini del cos i del que hi ha en nosaltres de natura. La cultura, apoderada per l'home, ha estat possibilitada pel control que, deixant de banda la Grècia clàssica, ha exercit sobre ell la feminitat. La contemporaneïtat ha canviat les regles del joc: la dona ha passat de ser font d'inspiració trobadoresca, de ser qui reparteix les cartes a la Cort, a poder ser un ésser actiu i creador, capaç d'usar el seu talent per servir a la necessitat que té d'expressar-se. El silenci, però, ha estat molt llarg: de Safo a Virginia Woolf, les bones obres literàries o filosòfiques femenines podrien comptar-se amb els dits d'una mà. Però no poder participar lliurement a l'escena pública, ni poder mostrar impúdicament la nostra voluntat, ens ha fet desenvolupar unes capacitats molt concretes, com la censura va afinar l'enginy dels catalans durant molts anys. L'art de la seducció n'és un bon exemple.

Així, la seducció, que la literatura il·lustra amb les giragonses dels grans homes enredant jovenetes, és l'equilibri entre l'astúcia, la sensualitat i l'autocontrol, capacitats que, per obligacions de la història, ha acabat desenvolupant com ningú la dona moderna i contemporània. El problema, però, és que tan si seduïm pel plaer de seduir com si seduïm per ser salvades, l'art dels implícits ens acaba colant molts gols. Si seduïm per plaer perquè, acabat el joc, tot el que havíem anat controlant se'ns precipita a sobre. En ser depassades, ens costa d'entrada decidir, i després mantenir-nos fermes en les decisions. Si en canvi seduïm per ser salvades, el problema és que cedim autonomia a canvi de ser, cada cop, més dèbils per fer front a les nostres pors. I quan dic salvades vull dir excusades, disculpades de la mandra o de la incapacitat que tenim per respondre a les exigències de la nostra vida. Salvada és la dona que busca, en la mirada del marit, l'aprovació paterna. Salvada és la dona que no estima aquest o aquell home concret sinó qualsevol pit on recolzar-se quan ve la nit i se sent terriblement sola. Salvada és la dona que necessita l'admiració del company per confiar en la seva vàlua intel·lectual. I segurament que això ocorre igualment en l'home, però en menor intensitat. De fet, si en aquestes relacions de dependència hi tenim més a perdre és perquè, en les relacions de llibertat, hi tenim més a guanyar. Per això l'intent de redimir-nos a través d'un home, a la llarga, ens acaba fent perdre la força que ens dona tenir una relació més estreta i més profunda amb la vida. Si la dona és, simultàniament, més insegura i més valenta, és perquè en ella la intuïció, l'instint i la resistència hi bateguen més fort.

Per això qualsevol intent d'igualtat ha de passar per reconèixer i treure profit d'aquestes diferències. Per això un diàleg d'iguals només pot donar-se entre intel·ligències o entre voluntats: la dona, en tant que dona, se sabrà sempre seductora i això, que li alimenta l'ego, l'afebleix i la dispersa. La contemporaneïtat ens permet la vocació, canalitzar la força fora d'aquestes relacions de dominació. Abans calia resistir, controlar des de l'ombra; ara cal saber escollir i respondre a les aptituds amb esforç. Senyores, si treballem fort, ens esperen temps molt bons. Per primer cop, depèn només de nosaltres. ■

“La dona, en tant que dona, se sabrà sempre seductora i això, que li alimenta l'ego, l'afebleix”

CONTRAVALORS | Xavier Manté

Consum responsable?

Quan parlem amb nois i noies de deu o dotze anys del Comerç Just em sembla que ho entenen una mica, però quan continuem i parlem del Consum Responsable... arrufen el nas. Pagar una mica més a fi de què els productors del Sud puguin cobrar una remuneració digna val, ho assimilen. Però, en canvi, em costa molt fer-los veure que el consum inabarcable d'allò que en cada moment el cos els demana no els portarà a la felicitat. Fa poc, en Frédéric Beigbeder un brillant i lúcid expublicista i escriptor francès deia: "Jo us drogo amb la novetat, i l'avantatge de la novetat és que aviat deixa de ser nova. Sempre he buscat una nova novetat que faci envellir la precedent. En la meva professió no hi ha ningú que vulgui la vostra felicitat, perquè la gent feliç no consumeix".

L'altre dia ho explicava a 38 escolars d'aquesta edat i 32 tenien mòbil, per a vuit ja era el seu segon mòbil i dos deien que ja n'havien tingut tres. Segurament si aquests nois haguessin sabut les històries de sang i de mort que hi ha dins de cada mòbil, tindríem tots, ells i nosaltres, més compte a l'hora de voler canviar-lo per un de més prestacions.

Un component essencial del mòbil és el coltan i el Congo té el vuitanta per cent de les reserves d'aquest escàs mineral i és imprescindible per la seva fabricació. Nokia, Motorola,

Samsung, Sony... tots els fabricants el necessiten i estan disposats a comprar-ne tancant els ulls a les formes com les xarxes d'assassins i de criminals l'aconsegueixen. Suborns, guerres, explotació... tot és vàlid al Congo amb el vist i plau, o pitjor, amb col·laboració de governs i exèrcits europeus i americans. No exagero; només cal llegir les notícies que ens informen dels tres milions de persones, especialment nens de set a deu anys, que han mort pel coltan en els últims quatre anys. Més de dos mil cada dia, a fi de puguem tenir i canviar el mòbil sempre que ens vingui de gust! Vazquez Figueroa, després d'estar a l'Àfrica vint anys, denuncia a l'ABC que per cada quilo de coltan obtingut, han perdut la vida de dos nens. Cada mòbil porta doncs una gota de sang d'un infant innocent. Nens entaforats en coves i mines estretes, semiesclus, picant pedres i terrossos vigilants que tot plegat no els caigui a sobre; guerres inexplicables de hutus i tutsis; gent sense braç o sense nas com càstig per no col·laborar... I tot perquè el nostre món civilitzat i democràtic prefereix "més cobertura i menys cultura", tot al servei del progrés tecnològic. Sabent-ho, serem capaços de canviar de mòbil pel nou model que sortirà la setmana que ve? ■

Xavier Manté és enginyer / x.mante@telefonica.net

FORA D'ÒRBITA | Francesc Amat

La immediatesa avui

La immediatesa és sempre mala consellera? Potser no sempre, i probablement aquesta és la raó per la qual és un valor creixent. Els tempos vitals s'han accelerat i vivim en un món d'exigències i resultats. Per tal dia hem d'entregar el document, a la reunió de l'endemà hem de presentar un report i la setmana següent tenim una "deadline" de l'altre projecte. I així anem passant les setmanes. Ara bé, a vegades tot mirant enrere un se n'adona que d'avenços substantius n'hi ha hagut més aviat pocs. Voldria afegir dues coses sobre aquesta reflexió, perquè seria massa fàcil carregar les tintes sense un parell de matisos. El primer: un ritme accelerat no sempre és perjudicial, tot el contrari. Contra el perfeccionisme o el risc d'enamorar-se dels detalls l'exigència de resultats ens fa produir, ens fa tirar endavant. Aquell qui només actua quan es donen les condicions ideals acabarà encallat, o tot esperant Godot -que vindria a ser el mateix. Senzillament no existeix el text perfecte o l'obra ideal. Hi ha moltes maneres de fer les coses i diferents camins poden ser adequats. I el segon matís, la immediatesa no necessàriament està renyida amb la coherència. Podem tenir diferents projectes en marxa però carpetes diverses poden tenir un mínim comú

denominador, un sentit que les uneix i les relliga. De fet, el que és realment gratificant és veure com, gairebé sense adonar-nos-en, anem relligant diferents ingredients, en recuperem alguns del passat i els barregem amb present i futur, i així la cocció va prenent cos. La suma de les diferents parts, si sabem el que estem sumant, ens portarà a una nova situació millor que l'anterior. Perquè si hi ha coherència i un sentit aleshores la crítica de la superficialitat no tindrà cabuda. Serà com pedalejar en una cursa de fons, potser no cal conèixer tot el traçat, però sí que cal conèixer les raons del perquè pedalem i amb quin equip ho fem.

És quan manca el sentit de les coses que la immediatesa serà mala consellera. Ara bé, la immediatesa pot ser terrible si no fem de tant en tant un pas enrere i agafem perspectiva. Més encara, és justament a l'hora de valorar resultats quan cal saber quin era l'objectiu de fons. Si sabem on anem immediatesa no ha de ser sinònim de falta de profunditat. ■

Francesc Amat és economista i investigador
famat@mail.march.es / cescamat.blogspot.com

ACO, JUSTÍCIA I PAU, GRUP TERCER MÓN-MATARÓ I VALORS
US CONVIDEN AL SOPAR DEBAT 2010

'LIDERATGES AVUI'

AMB LLUÍS PASTOR,

DOCTOR EN PERIODISME PER LA UNIVERSITAT RAMON LLULL, MÀSTER EN CIÈNCIES DE LA
INFORMACIÓ PER LA UAB I TITULAT EN DIRECCIÓ I ADMINISTRACIÓ D'EMPRESES PER IESE.

- Dissabte 5 de juny.
- 9 del vespre.
- Casal Sant Josep (Mataró).

Més informació a www.valors.org
o trucant al 646.474.452

DIPÒSIT

TIGRE

GUANYA UN VIATGE A LA XINA

L'ANY DEL TIGRE... A MÉS D'OBTENIR UNA BONA RENDIBILITAT,
POT GUANYAR UN VIATGE A LA XINA PER A DUES PERSONES.

Hong Kong

Guilin

Xian

Xangai

Pequín

BON ANY!

Denominació del dipòsit: Sense Mals de Cap - Dipòsit Tigre 4

Digu'ns l'import i obtindreu una bona rendibilitat dels seus estalvis. El Dipòsit Tigre 4 de Caixa Laietana li dona més rendibilitat com més productes tingui. Sol·liciti més informació sense compromís de les altres modalitats: Creixent, Dreams o Instant. Sorteig davant notari. Informi's de les condicions a les oficines de Caixa Laietana.

+ A PROP TEU
+ LLUNY AMB TU

CAIXA LAIETANA

www.caixalaietana.cat · www.sensemalsdecap.cat

2013: 150
CENT CINQUANTE
ANIVERSARI

MONOGRÀFIC

LA LLIBERTAT

Llibertat p

L'anhel de llibertat és consubstancial a la persona. Però requereix de límits. I des de fa un temps és qüestionada perquè s'hi avantposa la seguretat. En parlarem el 22 de maig a la II Jornada Valors i Compromís. En aquest monogràfic avancem els posicionaments d'alguns dels ponents.

per a què fer-ne?

e

is.

La llibertat, una dimensió social de l'ésser humà

Jordi Cussó

Jordi Cussó, capellà i economista, és el president de l'Associació Cultural Valors, l'entitat que edita aquesta revista i tira endavant el projecte Valors. Com els darrers dos anys, li hem demanat que situï el tema de la Jornada Valors i Compromís, en aquesta ocasió centrada en la llibertat.

“Hem entès la llibertat com un dret absolut i la vivim en el seu sentit més possessiu. S'exerceix com una actitud purament individualista”

Volem ser lliures. Aquest és un clam que han cridat i criden, homes i dones de moltes generacions. La pregunta clau és què significa ser lliure, què vol dir viure en llibertat. Podrem trobar tantes definicions de llibertat com autors i al final acabarem escollint aquella que més ens agradi o s'ajusti a la nostra manera d'entendre la vida. Malgrat la definició que hàgim escollit, del que no hi ha dubte és que ser lliure és molt difícil, que si alguna cosa trobem a faltar al nostre món són mestres de llibertat, és a dir persones que ens mostrin com podem viure amb llibertat. Una cosa ja ens va avisar E. Fromm: «la llibertat fa por i ser lliures és una aposta arriscada i exigent».

Ja sabem que la llibertat humana no és omnímoda i per tant és limitada com tot el que fa referència a l'esser humà. La llibertat és ser senyor, amo d'un mateix. Ser lliure significa ser subjecte i no objecte, moure's per raons i propòsits conscients. En definitiva la llibertat és arribar a ser jo mateix, per això és tan important conèixer qui sóc per entendre la meua llibertat. Algunes persones pensen que ser lliure és decidir el que vulgui al llarg de la vida. Però obliden que algunes de les grans decisions de la vida existir, morir, les malalties, no les escollim nosaltres, sovint la nostra llibertat, en aquestes casos, es redueix a acceptar o a rebel·lar-se amb les coses tal i com han esdevingut. El fet d'existir comporta acceptar o rebutjar una decisió que altres (els progenitors) han decidit sense ni tan sols poder consultar-nos. La nostra manera de ser mortal, tampoc l'hem escollit, és aquesta i no n'hi ha d'altre, per tan acceptar la mort o rebutjar-la, es la única cosa que puc fer davant del fet de ser mortal, però faci el que faci em moriré. Aquesta és la condició humana. I com diu el filòsof Josep Maria Esquirol: "Quan parlem de condició humana, i només ens fixem en els límits no entenem el que estem dient. Quan parlem de condició, ens estem referint a quelcom que és un límit i alhora una condició de possibilitat. I potser més una condició de possibilitat que no pas un límit. Si d'entrada quan pensem en la llibertat pensem en termes de límits i obstacles, mal interpretem la llibertat, perquè creiem que hi ha una llibertat individual i uns límits, que ens venen donats per la llibertat dels altres".

Vivim en una societat que ha potenciat enormement l'aspecte individual de la persona i s'ha oblidat d'accentuar la seva dimensió més social. La persona humana no és en primer lloc individu i després societat, com si l'aspecte social fos una cosa optativa. La dimensió social és essencial en l'ésser humà, som socials des de l'origen. Hem construït, però un ésser humà inharmònic, amb una vessant individual tremendament desenvolupat i una altra de social força reduïda. I d'aquest desequilibri, se'n ressenten les famílies, els grups i tota la societat en general.

Això encara queda més pales en la manera com entenem la llibertat. L'hem convertit en un dret absolut i la vivim en el seu sentit més possessiu. S'exerceix com una actitud purament individualista, la qual cosa ens porta a imposar-nos a la llibertat dels altres o tancar-nos en nosaltres mateixos, cosa que impossibilita, en ambdós casos la socialització i la solidaritat. Aquesta concepció individualista genera una actitud pueril, la d'aquell que vol decidir tot sol, tenint-se per referent únic, desentenent-se de tot allò que l'envolta, fins i tot de les persones més properes, que en moltes ocasions són la base del seu propi sosteniment. Hem de superar aquell tòpic de què la meua llibertat acaba on comença la de l'altre. Hem de

EDITORIAL

Llibertat, valor de difícil gestió

"No se'ns atorgarà la llibertat externa fins que no sapiguem desenvolupar la llibertat interna", va escriure Mahatma Gandhi. I és que la llibertat és un desig i una necessitat que tots anhelem però que sovint no sabem com convertir-lo en realitat. La llibertat no és un regal, sinó una conquesta personal i col·lectiva. Tota persona, per créixer, estimar-se i estimar i desenvolupar-se necessita ser lliure, però influenciats pels complexos, per les pors, pels altres... de vegades desenvolupem gàbies imaginàries al nostre voltant que no ens permeten ser realment lliures. En definitiva, moltes vegades som nosaltres mateixos els qui ens autolitem la pròpia llibertat. Cal tenir en compte, però, que l'home és un ésser que viu en comunitat. I per tant, la llibertat és un desig personal, però també col·lectiu. Aquells que tenim la fortuna de viure en una societat civilitzada directament adquirim el dret a la llibertat només pel fet de ser-ne membres, però això no vol dir que haguem après a gestionar-la. Puc enaltir el meu dret a la llibertat sense tenir en compte el dret dels altres? Té límits la llibertat? El poeta Ramon de Campoamor escrivia: "la llibertat no consisteix en fer el que un vol, sinó en fer allò que cal fer". Una sentència que la nostra societat no ha arribat a comprendre, ja que sovint la llibertat s'equipara amb fer allò que un vol. Hem estat àgils en posar etiquetes classificatòries - llibertat d'expressió, llibertat d'opinió, llibertat religiosa, llibertat de consciència- però no tant en la seva aplicació. I és que la llibertat és un valor irrenunciable per desenvolupar-se i viure en pau, però de difícil gestió. ■

[De vegades desenvolupem gàbies imaginàries al nostre voltant que no ens permeten ser realment lliures]

LLIBRE RECOMANAT | VALORS

Torralba i la llibertat

"La llibertat no és un estat. És una lluita. No és un regal, ni un obsequi que s'entrega gratuïtament. És una conquesta". "La llibertat no és un fet en néixer. És una possibilitat. Som éssers fets per a la llibertat, potencialment cridats a viure lliurement, però tenim incrustada una tendència que ens fa construir gàbies i empresonar-nos-hi. La persona és l'ésser que vol i dol. Vol ser lliure, però li dol sortir de la gàbia". Són dues de les afirmacions que es poden llegir al darrer volum publicat per Francesc Torralba, *La llibertat que necessites*, un seguit de claus per identificar què ens esclavita i que ens ajudaran a trobar la manera de guanyar-nos la llibertat. Torralba (Barcelona, 1967) és doctor en Filosofia per la Universitat de Barcelona i doctor en Teologia per la Facultat de Teologia de Catalunya. És director de la Càtedra Ethos de la Universitat Ramon Llull. Entre els seus darrers llibres cal destacar *L'art de saber escoltar* (2007), *El sentit de la vida* (2008), *Planta cara a la mort* (2008) i *Paraules per ser feliç* (2009). ■

la fitxa

TORRALBA, Francesc. *La llibertat que necessites* (Ara Llibres).

“La llibertat no pot ser un mer atribut individual; comporta en si mateixa una dimensió social”

començar a entendre que la meua llibertat comença amb la llibertat de l'altre i es construeix amb els altres, perquè jo visc amb els altres i els altres han estat la condició de possibilitat del meu viure. Jo sóc amb els altres i els altres possibiliten la meua llibertat. Seguint al professor Esquirol diríem: Podríem dir que els éssers humans respirem per viure. Quan es parla d'aquesta manera, s'entén que respirar és un mitjà per aconseguir una finalitat que, en aquest cas és viure. Però no és així, jo no respiro per viure, sinó que jo visc respirant. En relació amb els altres, no no estic amb els altres per a... Els altres no son per a mi un mitjà per aconseguir una finalitat, sinó que jo sóc, ja d'entrada amb els altres. Jo visc amb els altres estrictament de la mateixa manera que visc respirant. Si s'entén d'aquesta manera, els altres mai són un obstacle, són la condició de la meua llibertat”.

És normal que un infant, a mesura que va creixent, vagi subratllant durant un temps la seva individualitat. Però si resta en aquest estadi serà una persona immadura. La maduresa és arribar a participar de la vida dels altres, a formar equip, a ser un ésser social. La llibertat doncs no pot ser un mer atribut individual; comporta en si mateixa una dimensió social. Una llibertat individual és tan estèril com un individu enmig de la selva, absolutament sol. Una llibertat esclavitzada per uns altres seria tan estèril com l'anterior. És impossible que ens aquest dos casos construïm societat, que és allò que és essencial de l'ésser humà.

Per contraposar els possibles efectes d'aquesta llibertat hem afegit el concepte de responsabilitat. La llibertat ha de ser responsable, és a dir intel·ligent, l'home lliure ha de ser capaç de donar resposta i assumir en tot moment allò que fa. Però aquesta responsabilitat és entesa de manera purament individual, sense referències als que ens envolten. Com puc decidir i respondre d'un acte sense tenir en compte aquells que fa anys que viuen amb mi, que em suporten, aguanten i sobretot m'estimen? La meua resposta no ha de ser només responsable, sinó també corresponsable, és a dir ha de tenir en compte als altres, perquè els altres m'ajuden a ser i a construir-me com a persona humana.

El que és veritablement humà i raonable és una llibertat social o comunitària. La llibertat, no és només la meua llibertat, sinó una llibertat convivencial, és la meua llibertat enmig de la llibertat dels altres i junt amb ells. La veritable llibertat no té només per objecte satisfer un mateix, sinó que intenta afavorir el bé de tots, que és també el millor bé per a mi. La llibertat autèntica i global s'allibera quan estima, quan s'entrega als altres, perquè la llibertat és per estimar o no és duradora en sí mateixa. Quan volem conservar la llibertat sense decidir-nos a lliurar-la per amor, sense agermanar-nos amb ningú, sense lligar-nos lliurement, la perdem una i altre vegada, se'ns escapa com l'aigua entre els dits. Com diu algun autor, el més oposat a l'esclavatge no és la llibertat, sinó la donació gratuïta, la llibertat és camí de donació. ■

“Hem de començar a entendre que la meua llibertat comença amb la llibertat de l'altre”

Llibertat i compromís

Raimon Ribera

Raimon Ribera és Llicenciat en Ciències Polítiques, Econòmiques i Comercials per la Universitat de Barcelona i Llicenciat en Filosofia i Lletres per la mateixa universitat. Ha estat membre gerent de la Fundació Joan Miró i de l'Institut Municipal de Música de Barcelona, adjunt al Comissionat per a la defensa dels Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona, cap de gabinet del membre espanyol del Tribunal de Comptes Europeu, director del Centre UNESCO de Catalunya i cap de gabinet del conseller d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya. Des del 2000 és professor d'ESADE, un dels coordinadors del Programa Vicens Vives i col·labora també en la gestió de la Càtedra Lideratges i Governança Democràtica. És autor dels llibres 'Religió i religions' (1995) i 'El diàleg interreligiós' (2007).

El compromís com a renúncia a la llibertat

El diccionari és modest a l'hora de parlar del compromís: obligació contreta per una promesa, una paraula donada... L'Àngel Castiñeira elabora més el concepte: veu el compromís com una elecció conscient de la voluntat, presa lliurement i basada en conviccions arrelades, que comporta la intenció de mantenir en el temps l'obligatorietat autoimposada de realització d'una acció. El veu com una decisió feta en el present que ens condiciona, consumeix i complica el temps futur, que es fa des de la llibertat però que compromet la nostra llibertat futura (ens limitarà la realització d'oportunitats vitals). Subratlla que comporta l'acceptació d'una renúncia, com també comporta una continuïtat i un alt grau d'intensitat (hi posem en joc una part rellevant de la nostra vida, diu).

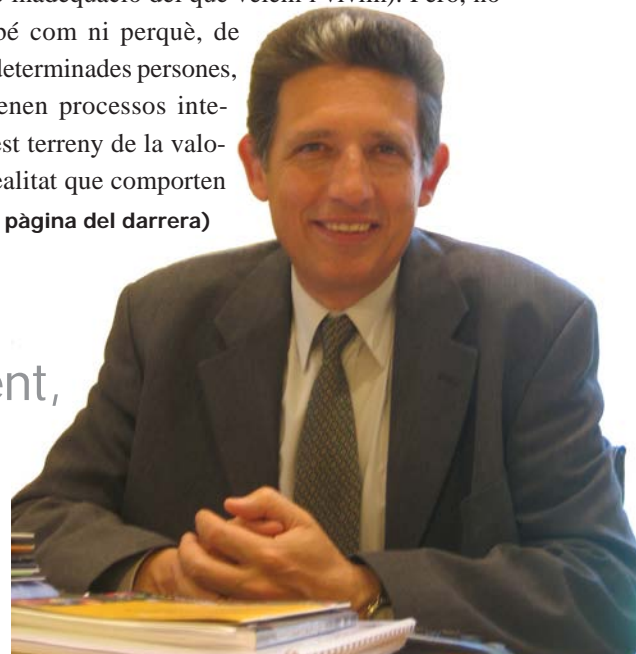
Aquesta és una bona base a l'hora de reflexionar sobre el compromís com a renúncia parcial a la llibertat. Diguem-ho clar, sense subterfugis ni disfresses: comprometre's és renunciar lliurement, conscientment, a part de la nostra llibertat. No ho vulguem edulcorar retòricament considerant que, en el fons, el compromís ens fa més lliures, perquè aquest "en

el fons" pot ser tan fons que no l'aconseguim fer mai tangible, i la noció de llibertat que fem servir en dir això pot ser tan subtil que acabi essent evanescent. Acceptem doncs que, quan ens comprometem, des del nostre present, lliurement, voluntàriament, decidim condicionar el nostre futur, decidim renunciar a part de la nostra llibertat futura.

I això és dolorós. I limitador. I distorsionador de la dinàmica espontània de les coses. Fa por, genera refús, no és especialment atractiu. La pregunta és llavors: Per què ho fem? Quin sentit té aquest sacrifici de part de la nostra llibertat futura? A l'hora de mirar de donar-hi resposta, goso apuntar que el sentit que té aquesta renúncia és fer possible canviar el món en una direcció determinada, fer possible la materialització d'un projecte vital de modificació positiva de la realitat, i de retruc fer possible una reconfiguració de nosaltres mateixos derivada d'aquesta pràctica transformadora. "Un altre món és possible", "Yes, we can", per associar-ho a alguns eslògans actuals.

Mirem de deixatar-ho una mica. El sentit que té aquesta renúncia és permetre'ns passar d'una "observació" de la realitat a una "transformació" de la realitat, un pas decisiu a l'hora de configurar la nostra manera d'estar en el món. Habitualment ens relacionem amb la realitat a través del coneixement, de l'experiència (que inclou la vivència sensorial i emocional de la realitat) i de la valoració (opinem infatigablement, espontàniament, sobre la bondat o maldat, sobre l'adequació o inadequació del que veiem i vivim). Però, no sabem ben bé com ni perquè, de vegades, en determinades persones, es desencadenen processos interiors en aquest terreny de la valoració de la realitat que comporten **(segueix a la pàgina del darrera)**

"Comprometre's és renunciar lliurement, conscientment, a part de la nostra llibertat. No ho vulguem edulcorar"

un salt qualitatiu en la manera de vincular-se a la realitat, anant més enllà de la observació per passar a voler endinsar-se en dinàmiques de transformació positiva d'aquesta realitat. La valoració que fem ja no és només una "constatació valorativa", sinó que passa a dinamitzar una acció, a comportar una incidència modificadora en aquesta realitat. I aquí, en aquesta altra manera d'"estar en el món", és on té el seu lloc i el seu paper el compromís.

En la mateixa línia, el sentit que té el dolorós sacrifici de part de la nostra llibertat és poder passar de les mil possibilitats que en cada moment la vida ens ofereix -o ens sembla que ens ofereix-, del ventall d'oportunitats que tenim al davant -o ens sembla que tenim al davant-, a una realitat concreta, limitada, una de sola, però nova, fruit del nostre disseny i el nostre esforç, fruit de la nostra voluntat (tant si la fem sols com en col·lectiu). Comprometre's és "poder concretar", "materialitzar", "realitzar", "fer real". És no quedar-se fent volar coloms, contemplant els cent ocells volant pel cel, gaudint de l'espectacle d'un munt de boniques i acolorides papallones dansant al nostre voltant, i passar a l'acció.

I el sentit que té la nostra renúncia és que, fent aquest pas, comproment-nos, ens posem en camí per convertir-nos en persones amb més gruix, amb més fondària, amb més arrels, amb més aplom, més capaces de viure i copsar la gràcia i l'esplendor de viure. Potser més limitades, menys àgils, menys adaptables, menys disponibles, amb menys possibilitats o oportunitats al davant, amb menys camins per recórrer, amb menys centres d'interès, amb menys *glamour* i *colorido*, amb menys atractiu immediat; però més reals, més consistents, en definitiva més "humanes" (o més "veritablement humanes", si ho preferiu).

Insistim: comprometre'ns permet canviar el món (i aquí ens ressona la marxiana onzena tesi sobre Feuerbach: "Els filòsofs s'han limitat a interpretar el món de diferents maneres; del que es tracta és de transformar-lo") i comprometre'ns ens canvia (per bé) a nosaltres. Mirem ara d'aplicar aquest punt de vista a dos àmbits concrets, la gestió del temps i les relacions amoroses.

“El dolorós sacrifici de part de la nostra llibertat permet passar de les mil possibilitats a una realitat concreta”

“Cada vegada que em comprometo a fer quelcom redueixo les meves opcions de llibertat de decisió”

Compromís i gestió del temps: la immediatesa com a estil de vida

Cada vegada que em comprometo a fer quelcom estic reduint les meves opcions de llibertat de decisió en un moment futur (perquè el que no val és no complir la paraula donada: o no la donem, o la complim; donar-la i no complir-la és una posició inconsistent, inútil i destructora, la integritat és un valor clau). Això suposa no poder decidir en cada moment el que vull fer, segons el que em vingui de gust en aquell moment.

Cal reconèixer que la manca de planificació, la improvisació, l'adaptació constant al desig del moment, és atractiva, agradable i divertida, i que té valors propis indubtables (espontaneïtat, flexibilitat, adaptabilitat, no generació de tensió interior - "ara he de fer això?"-, alegria, sorpresa, lleugeresa, incorporació de l'atzar, etc.). Si em ve de gust ("me apetece") veure algú, el truco i, si hi ha sort -no sempre n'hi ha...-, el veig (no cal haver quedat dues setmanes abans, quan no puc saber si dues setmanes després a aquella hora em vindrà bé, em serà pràctic o còmode, o tindrè ganes de veure l'altre...).

Ara bé, aquesta immediatesa i espontaneïtat tenen evidentment un contrapunt: les possibilitats de coincidència són menors, l'atzar no sempre és un bon aliat, se'ns pot accentuar la tendència a d'improvisació fins al punt de no saber o no poder actuar d'altra manera, podem acabar més aïllats que abans... I, sobretot, esdevenim menys "mestres del nostre destí", tenim menys capacitat per configurar la nostra vida, quedem molt més a mercè de l'entorn i dels altres. Planificar el temps té un cost, però ofereix possibilitats de governar una mica més el futur. Certament sempre hi ha imprevistos, però no podem negar que tenim possibilitats reals de configurar la nostra dinàmica vital, de prendre decisions de cap a on orientar la nostra vida. Ens organitzem en funció d'uns valors i d'unes prioritats, i sense aquesta organització aquests valors i aquestes prioritats tenen menys capacitat d'impacte en les nostres vides. La immediatesa com a manera de viure el temps té una repercussió inevitable en la nostra trajectòria vital, reduint el paper de la nostra voluntat i posant-nos més

en mans alienes. A nosaltres ens correspondrà decidir si és això el que volem, si optem per ser menys orientadors de les nostres pròpies vides o ens endinsem pels camins del compromís.

Compromís en les relacions amoroses: la fugacitat com a estil de relació

Quan em comprometo a mantenir una relació amorosa amb algú estic renunciant a tenir llibertat de decisió per emprendre una altra relació amorosa amb una altra persona. Això suposa no poder decidir en cada moment amb qui em vull relacionar amorosament, segons el que em vingui de gust o segons a qui em trobi. Puc tenir un nombre més limitat de relacions. I no puc estar disponible si sorgeix aquella persona inesperada que va més enllà de les meves expectatives, que em fascina, que em remou per dins a un nivell inesperat. Si no estic "compromès" amb ningú - si sóc "lliure" - puc establir en cada moment una nova relació amorosa, i puc respondre a aquesta inesperada i estimulante aparició. Per tal de fer possible aquesta llibertat, opto per la "fugacitat" de les relacions, per mirar de limitar la durada de les relacions (de vegades fins al nivell de les "instantaneïtats") i així cada relació es tanca més o menys ràpidament en ella mateixa i em permet recuperar la meua llibertat.

La fugacitat de les relacions és atractiva: la pluralitat d'experiències sembla enriquidora, hi ha el constant estímul de la novetat, de la descoberta, l'emoció del desconegut, de la promesa misteriosa d'experiències no viscudes... Tal com en el menjar sovint la primera cullerada és la més gustosa, o en el beure el primer glop el que ens aporta un sabor més intens, la relació fugaç ens permet limitar-nos a gaudir del moment més excitant de la relació. Així, de fet, desapareix la càrrega d'haver de suportar el cantó "pesat" de l'altre; puc gaudir de la part atractiva sense haver de carregar amb la feixuga. I la porta queda sempre oberta a noves experiències. Les relacions fugaces tenen, evidentment, el seu "encant"...

Però també aquí apareix el contrapunt. Aquesta manera de fer fa que, ho vulguem o no, les possibilitats d'"anar a

“Quan em comprometo a mantenir una relació amorosa amb algú estic renunciant a tenir-ne una altra”

“Si no estic "compromès" amb ningú -si sóc "lliure"- puc establir en cada moment una nova relació amorosa”

fons" en la relació siguin menors. És cert que hi pot haver relacions fugaces d'una gran intensitat, i fins i tot d'una gran qualitat; però això és més l'excepció que no pas la regla. En les relacions fugaces disminueixen enormement les possibilitats de deixar-se anar un mateix i poder ser com realment ets. Les relacions fugaces faciliten entrar en la relació amb un control de la imatge volguda, cosa que es pot fer durant un cert temps però que acaba essent insostenible (un altre factor justificatiu de la fugacitat). Aquest control de la pròpia imatge introdueix un factor d'artificialitat en la relació que la degrada.

En la relació fugaç coneixes l'altre -i et deixes conèixer- però amb un límit, un topall ("controles" la relació). Ara bé, resulta que és més enllà d'aquest límit quan podem tenir accés a l'àmbit del "ser tal com ets". Això del "ser tal com som", "ser nosaltres mateixos", és una formulació curiosa, perquè de fet no designa cap "realitat objectiva", sinó una sensació subjectiva. Un "nosaltres mateixos" més enllà de tot context és irreal. No hi ha en nosaltres un nucli dur, un pinyol identitari, un "jo" que romangui el mateix en qualsevol circumstància; som cebes camaleòniques, meduses polimòrfiques... Cada situació ens modifica, i una relació amorosa és el que més ens modifica, ens transforma, ens fa diferents. Però això no contradiu ni anul·la la sensació de "ser tal com som", que és una sensació important. No sabem com som però ens sentim "com som", ens sentim ser nosaltres mateixos, ser "de debò", plens, ben encaixats. Aquesta sensació és un bon indicador de la qualitat d'una relació amorosa, ja que assenyalava la presència en ella de l'autenticitat, un dels fonaments imprescindibles de tota veritable relació amorosa. Amb les relacions fugaces apareix el risc d'accentuar la tendència a la artificiositat i la banalització de les relacions, a viure-les des de la superfície, des de la frivolitat; a no construir una sòlida i duradora realitat compartida, un créixer junts, un anar junts per la vida fent-se costat.

De vegades -potser fins i tot podríem dir "sovint"- es justifica l'opció per la manca de compromís en les relacions amoroses pel lloable desig d'evitar les situacions d'infidelitat. Es considera que val més moltes relacions curtes però fidels, (segueix a la pàgina del darrera)

que no pas relacions llargues amb risc d'infidelitat. Cal tenir en compte aquest argument, per la seva freqüència i per la seva intencionalitat ètica. Però cal preguntar-se si de vegades -altra vegada podríem potser fins i tot dir "sovint"- no es tracta d'un argument "interessat". Perquè pot encobrir, en sigui conscient o no la persona, tres coses: en primer lloc, les ganes d'estalviar-se el gran patiment, el trasbals existencial que tota situació de relació extra-parella comporta; en segon lloc, el poder gaudir de l'atractiu ja esmentat de la multiplicitat de les relacions, i en tercer lloc les ganes -més o menys explícites- d'estalviar-se l'haver de carregar amb el també esmentat cantó feixuc de l'altre.

La coherència ètica de la multiplicitat de les relacions en cadena pot ser doncs més aparent que real. Cal anar en compte amb no fer d'aquesta presumpta "coherència ètica" una excusa, i això només ho pot saber cadascú en la soledat i intimitat del propi cor, de la pròpia consciència. No ens podem estalviar una conversa sincera amb nosaltres mateixos; aquí torna a sorgir la ja esmentada importància de la integritat. No podem defugir la tasca de mirar de saber si estem actuant amb plena coherència o estem buscant excuses i enganyant-nos amb nosaltres mateixos. No podem estalviar-nos el "cara a cara" amb la nostra vida. Ignorar aquest "cara a cara", voler-lo defugir, fer veure que no existeix, que no cal o que no és possible, ens fa menys humans.

Encara hi ha una altra "trampa ètica" a evitar: la de considerar que les relacions sexuals (al nivell que sigui) no són relacions amoroses. Desvinculant sexualitat i amor, ens sembla que ens podem estalviar la interpel·lació del compromís. Quan estimo, em comprometo; però quan no estimo puc mantenir fugaces relacions sexuals, que no queden sotmeses a les exigències de la relació amorosa. Això és un altre "argument interessat", un engany antropològic que comporta la definició d'un ésser humà irreal capaç de desvincular aquestes dues realitats. Però les coses no van per aquí, aquesta desvinculació és inviable, i si es produeix en la pràctica és a costa d'un alt preu existencial: fer-ho condiciona i distorsiona de manera molt significativa -i negativa- la visió i experiència de la vida. Ara bé, si aquesta opció és realment distorsionadora és quelcom que només es

pot determinar, altra vegada, en l'àmbit de la conversa sincera amb un mateix, en l'àmbit del "cara a cara" honest amb la pròpia vida, veritable reducte de les decisions ètiques i de la possibilitat de reorientació regeneradora, positiva, de la pròpia dinàmica personal.

Conclusió: el compromís com a renúncia fèrtil, com a porta d'accés a una més gran plenitud.

Per acabar, i dit molt ràpidament: el valor "llibertat" és un gran valor, però no és un valor absolut. No és incoherent, doncs, defensar una renúncia a determinades cotes de llibertat per fer possible una transformació del món i de la pròpia persona, per generar persones amb més gruix i consistència, més capaces d'estimar. Una renúncia voluntària, en nom d'un compromís, a una part de la nostra llibertat és un gest fèrtil, productiu, generador de fruits; un gest que reconfigura i enriqueix el món, que li aporta novetat positiva. I és una porta d'accés a una més gran plenitud personal, ens pot obrir a altres valors també fonamentals per al nostre esdevenir persones més plenes.

O sigui: de vegades la llibertat ha de deixar espai per a l'amor. Perquè és per amor al món, per amor als altres i per amor a nosaltres mateixos -un amor que ens porta a voler esdevenir "més humans"- que renunciem a part de la nostra llibertat. És per amor que ens comprometem. ■

"La llibertat és un gran valor, però no un valor absolut. No és incoherent una renúncia a determinades cotes de llibertat per fer possible una transformació del món"

CINEMA | JUDITH VIVES

El cinema i la llibertat

No fa gaires setmanes tornaven a emetre per televisió la pel·lícula *La gran evasión*. Els seus protagonistes, atrapats en un camp de concentració, busquen durant tota la pel·lícula la forma d'escapar i recuperar la llibertat. Aquesta és segurament la forma més bàsica d'entendre aquest concepte tan ampli de llibertat, però no és l'únic. En el cinema, la llibertat hi ha fet acte de presència en totes les seves accepcions, ja sigui per denunciar situacions de manca de llibertat com per reivindicar la llibertat creadora, que permet expressar idees sense normes preestablertes ni controls de cap mena. *Nadie sabe nada de gatos persas*, el darrer film de Bahman Ghobadi, és un exemple recent de cant a la llibertat en tota la seva significació. A Iran, la música occidental està perseguida, i les dones tenen prohibit cantar. Però tot i això, proliferen els grups de nois i noies que de forma clandestina assagen en locals i cases particulars, posant en risc la seva llibertat per poder expressar allò que senten a través de la música. Les lletres de les seves cançons parlen de repressió i d'anhel de llibertat, i per a tots ells és un objectiu compartit el poder actuar lliurement davant un públic que no s'hagi d'amagar o de posar en risc. Són joves que posen en risc fins i tot les seves pròpies vides per aconseguir visats i passaports que els permetin escapar de la repressió del seu país i fer realitat

“En el cine, la llibertat s'ha fet present per denunciar manca de llibertat o reivindicar la llibertat creadora”

Un instant de 'Nadie sabe nada de gatos persas'.

el seu somni. El director va rodar de forma pràctica-ment clandestina aquest film que mostra la dolorosa lluita per la llibertat dels joves a Teheran. La mínima trama argumental és el pretext que dóna peu a l'aparició de tota una colla de músics iranians que, gràcies a aquesta pel·lícula, poden en certa manera arribar al públic anhelat. *Nadie sabe nada de gatos persas* és també una obra feta des de la llibertat creadora, amb un estil a mig camí entre la ficció i el documental, representatiu d'aquesta generació de cineastes que han posat Iran al mapa cinematogràfic amb el seu cinema. Ghobadi viu exiliat a Europa, des d'on pot dirigir i difondre les seves pel·lícules, retrats no oficials de la realitat de la vida a Iran, contundents i necessàries denúncies de la manca de llibertat. ■

Judith Vives és periodista especialitzada en cinema espaisidor.blogspot.com

la frase

«Les cadenes de l'esclavitud només lliguen les mans: és la ment el que fa l'home lliure o esclau». Franz Grillparzer (1791-1872), dramaturg austríac.

La llibertat, un dret i un deure

Victòria Camps

Victòria Camps és catedràtica de Filosofia moral i política de la Universitat Autònoma de Barcelona. De 1993 a 1996 va ser senadora pel PSC. Ha estat consellera del Consell de l'Audiovisual de Catalunya. És presidenta de la Fundació Víctor Grifols i Lucas i del Comitè de Bioètica d'Espanya. Entre els seus llibres destaquen 'Virtudes públicas' (Premi Espasa d'Assaig), 'El siglo de las mujeres', 'Una vida de calidad', 'La voluntad de vivir', 'Hablemos de Dios' i 'Crear en la educación'. El 2008 va ser guardonada amb el Premi Internacional Menéndez Pelayo.

Una cosa és reivindicar llibertats i una altra preguntar-nos què hem de fer amb la llibertat. La primera qüestió és de les més aconseguïdes en les democràcies lliberals. Dels tres valors de la modernitat -llibertat, igualtat i fraternitat- sens dubte el més reeixit és el de les llibertats individuals. En el nostre temps ja no tenim models unívocs de com s'ha de viure, les possibilitats d'escollir ofereixen un ventall de possibilitats cada cop més ampli. Avui hi ha diferents models de família, maneres diverses de tenir fills gràcies a les tècniques de reproducció assistida, els malalts tenen dret a rebutjar un tractament mèdic, els mitjans de comunicació estan oberts a unes formes d'expressió que diríem il·limitades. Pel que fa a les relacions econòmiques, que han sigut les que han imposat el model de llibertat que tenim, la desregulació no sols ha estat un fet dels darrers decennis, sinó que, com tothom sap, ha estat una de les causes de la crisi econòmica que patim.

El desgavell econòmic i financer actual és una bona raó per plantejar la pregunta que vull prendre com a eix d'aquest

article: què cal fer i què es pot fer perquè les llibertats de que gaudim, i que signifiquen un progrés de la humanitat, s'exerceixin correctament. "Correctament" vol dir aquí tenint en compte l'obligació col·lectiva de preservar un bé comú o uns interessos generals. Dit d'una altra manera, des d'un punt de vista moral, no som lliures per fer tot el que volem, sinó que ho som, si més no, dins dels límits que ens imposa la legalitat vigent. Ser lliure no és viure anàrquicament, sense lleis ni normes, sinó acceptar aquelles normes necessàries precisament perquè tothom pugui ser lliure. Si hi ha lleis que castiguen l'apropiació del que no es nostre, la raó de ser d'aquestes lleis és que puguem viure amb una mínima seguretat sabent que si algú envaeix la nostra propietat serà punit.

Ara bé, el fet de que hi hagi una legislació que limita la llibertat de les persones no impedeix que es donin exemples costants de persones corruptes que fan cas omís de la legalitat (per posar només un exemple molt obvi). Vol dir que no n'hi ha prou amb les normes, sinó que cal, a més a més, bona voluntat per part de les persones, voluntat de complir les normes i de fer les coses ben fetes. Exigir llibertat és una reivindicació ètica, però una reivindicació que alhora demana responsabilitat. Com més llibertats, més responsabilitat. Un deure dels ciutadans és respondre -no sols davant d'un jutge, sinó davant de tota la societat- d'allò que s'ha fet malament o s'ha deixat de fer o s'hauria d'haver fet.

Crec que el deure de la responsabilitat és un dels més difícils d'inculcar en les societats liberals. És difícil perquè la responsabilitat ètica no s'imposa coactivament. Depèn, com deia, de la bona voluntat de les persones, de que hagin adquirit un sentit de la responsabilitat i que responguin del que han fet

“Ser lliure no és viure anàrquicament, sense lleis ni normes, sinó acceptar aquelles normes necessàries precisament perquè tothom pugui ser lliure”

“Ser lliure és ser autònom, que vol dir donar-se un mateix les normes que considerem que són bones”

quan el cas ho demana. La dificultat de vincular llibertat i responsabilitat du a la paradoxa de que quan passa quelcom que no hauríem volgut que passés, el primer que se'ns acut és endurir les lleis: penes més dures, rebaixar l'edat penal, etc. No pensem que són els costums i les mentalitats el que hauria de canviar, quelcom que depèn no sols de l'existència d'una normativa, sinó de l'educació i de l'ambient que respira la convivència en general.

Aquestes reflexions duen a una conclusió evident: no és gens fàcil ser lliure. No ha estat fàcil guanyar tots els espais de llibertat de que gaudim, certament, però, a més a més, aquestes conquestes no han de ser vistes com el punt final d'una lluita, la lluita, en definitiva, perquè la llibertat sigui un mitjà adient perquè tots els altres valors que volem defensar i preservar també es mantinguin. Valors com l'equitat, la solidaritat, la tolerància, el respecte. Preguntem-nos: per què és tan difícil el bon exercici de la llibertat?

El filòsof existencialista Jean Paul Sartre va veure tan clara aquesta dificultat que la va sintetitzar en una frase lapidària: "estem condemnats a ser lliures". Perquè de fet és molt més fàcil i segur seguir el corrent general, que decidir per un mateix que cal fer. Voldria recordar aquí un llibre del psicòleg Erich Fromm titulat: *La por a la llibertat*. Tot i que el llibre té més de cinquanta anys, el que Fromm deia aleshores està plenament vigent avui. Fromm considerava que la raó fonamental de tenir por a ser lliures és la inseguretat i la solitud que experimenta la persona autènticament lliure. Certament, es necessita coratge per prendre decisions raonades i raonables en contra del que opina la majoria. Les democràcies són víctimes del que se n'ha dit "la tirania de la majoria", avui en podríem dir el "políticament correcte". Qui gosa desviar-se del que tothom pensa o fa, més per esma i per comoditat, que per conviccions autènticament morals, es trobarà absolutament sol i desvalgut. És per això que hi ha una tendència gran cap al conformisme,

a seguir el corrent dominant i, finalment, deixar de pensar. O també hi ha el perill de submissió a qui sembla que proporciona una ideologia clara capaç d'aportar seguretat. Fromm va escriure el llibre esmentat després de la Segona Guerra Mundial tenint molt presents Hitler i els feixismes. Avui, pot ser un perill similar no és tan imminent, però sí que hi ha un perill de caure en les mans dels polítics populistes que arrossegueuen les masses amb quatre idees punyents, que la gent desitja escoltar i fer seves.

Ser lliure és ser autònom, que vol dir donar-se un mateix les normes que considerem que són bones perquè tot vagi com cal i no es vulnerin els drets fonamentals. En una democràcia, tothom ha de contribuir a aquesta tasca, que és una responsabilitat col·lectiva, tot i que és cert que alguns -els que dirigeixen política, econòmica, culturalment la societat- són més responsables que uns altres. Però ser ciutadà avui vol dir això: compartir uns ideals col·lectius i maldar perquè es realitzin. La qual cosa implica que ser lliure no és sols un dret sinó també un deure, l'obligació d'exercir correctament la llibertat. ■

La llibertat esclava

Lluís Sáez i Giol

Lluís Sáez i Giol és sociòleg i llicenciat en Dret. Investigador social i professor a ESADE, a la UAB (Departament de Sociologia), i a l'Escola Superior de Relacions Públiques (ESRP) de la UB. En el marc de l'Observatori de Valors d'ESADE ha publicat els llibres Joves i valors (2007) i Família i valors (2008).

Amb el concepte de llibertat passa com en tants d'altres conceptes abstractes, on la definició procedeix més d'un ideal que d'un tangible, i per això els límits del propi concepte queden difuminats de tant com poden ampliar-se, i de tant com admeten múltiples accepcions. D'altra banda, tot fenomen complex -i la llibertat humana ho és, sens dubte- presenta infinitat de matisos, cosa que alhora que enriqueix la discussió quan aquesta té la profunditat adequada, també provoca més confusió quan es fa un ús superficial del fenomen.

Començo així aquesta reflexió perquè crec que aquesta és la situació actual de la llibertat en les societats occidentals: opino, doncs, que sovint de la llibertat es té una concepció superficial i se'n fa un ús superficial, i en definitiva equívoc. No només equívoc, sinó fins i tot antagònic al que hauria de significar l'exercici de la llibertat. En bona part, les raons sociològiques d'aquest equívoc les podem trobar en el mateix context social imperant a Occident. Un context que ve de lluny, en provenir dels valors de la Modernitat, on la promesa fou que mitjançant la Raó l'ésser humà esdevindria lliure i amo del seu propi destí, alhora que la ciència l'alliberaria de la subjecció als límits de la natura. Aquella promesa va tenir evolucions diverses: les grans utopies col·lectives no es van complir i això va portar al desencant i fins i tot al descrèdit de la Raó com a eina emancipadora; pel que fa a la ciència i la tècnica, han permès una etapa de consum material desafortat, tot i que ara també hi veiem els riscos que comporta com el perill d'exhauriment del planeta.

Ara, però, som en un estadi postmodern, on les persones renuncien a salvar el món i prefereixen egocentrar les seves prioritats: la felicitat i l'autorealització individual es posen al davant de tot, i sovint deslliguen el subjecte del seu entorn. Mentrestant, la societat de consum pregona que la felicitat consisteix, essencialment, en la satisfacció immediata i permanent dels desigs. Desigs que ja s'encarrega ella de vehicular cap al plaer del cos i dels sentits, cap a la tinença infinita de béns materials, i cap a la modelació de la pròpia imatge a partir d'uns determinats (i estrictes) cànons de bellesa. En resum, promou una felicitat basada en un hedonisme, consumisme i narcisisme radicals. Gairebé podríem reduir l'autorealització personal que ens venen a tres lemes: gaudir, tenir i seduir.

A aquestes alçades, ja resulta obvi fins a quin punt és superficial aquesta definició de felicitat, a banda del seu egocentrisme implícit. I és precisament aquest estil de vida el que porta a l'equívoc sobre la llibertat. En una societat (de consum) que destina bona part dels seus recursos a la creació incessant de nous objectes de desig, tot incitant la gent a satisfer-los per tal de trobar la felicitat, no és d'estranyar que la llibertat de l'individu es percebi com la satisfacció immediata de tots els desitjos.

Aquest és, precisament, l'error: ens creiem lliures si podem gaudir de tot el que ens dóna plaer sensitiu, si podem tenir tot allò que volem (o que ens fan creure que volem), i si podem autoinventar-nos (ja sigui en cos o en emocions) seguint els nostres desitjos (o el que pensem que són els "nostres" desitjos).

Però la qüestió ja no rau només en plantejar-se fins a quin punt les nostres voluntats són lliures o són induïdes, a partir de subtils mecanismes de manipulació. L'error és un error de fons: no és cert que el satisfer tots els nostres desitjos ens faci més lliures, ans al contrari.

Per explicar-ho em remetré a Simone Weil, que ja el 1934, tot reflexionant sobre la llibertat, deia això: "l'única llibertat que es pot atribuir a l'edat d'or és aquella de la que gaudirien els infants si els seus pares no els imposessin regles: en realitat, és només submissió incondicionada al caprici".

"Ens creiem lliures si podem gaudir de tot el que ens dóna plaer sensitiu, si podem tenir tot allò que volem i si podem autoinventar-nos seguint els nostres desitjos"

“La llibertat és més aviat la capacitat de sobreposar-se als propis instints o als propis desitjos”

Aquesta és la clau: algú que viu només per satisfer els seus desitjos, i que sempre té tot allò que vol i al moment, acaba per ser un esclau dels seus capricis. Quasi com quan els animals viuen per satisfer els seus instints. No diem que són lliures, els animals, perquè els sabem constrenyits per aquests instints, contra els que res no poden.

Justament, la llibertat és més aviat la capacitat de sobreposar-se als propis instints o als propis desitjos. Però per tal que això pugui ser, cal un judici previ, que prioritzi allò que jutja com a bo sobre allò que desitja. És a dir, que posi la reflexió crítica i el judici ètic per damunt de l'impuls. Clar que això, en una societat que tendeix a fer prevaldre les emocions (i fins i tot les intuïcions!) sobre la Raó, per força ha de resultar difícil.

Torno a Simone Weil: "Es pot entendre per llibertat quelcom diferent de la possibilitat d'obtenir sense esforç el que agrada. Existeix una concepció molt diferent de la llibertat, una concepció heroica que és la de la saviesa comuna. La veritable llibertat no es defineix per una relació entre el desig i la satisfacció, sinó per una relació entre el pensament i l'acció; seria completament lliure l'home les accions del qual procedissin, totes, d'un judici previ envers la fi que es proposa i envers l'encadenament dels mitjans adequats per a conduir a aquesta fita"². I més endavant, ens aclareix: "Disposar de les pròpies accions no significa en absolut actuar arbitràriament: les accions arbitràries no procedeixen de cap judici i no poden, pròpiament parlant, anomenar-se lliures"³.

Per tant, el valor de la llibertat pressuposa el judici crític i ètic, i en conseqüència té un rerefons indefugible d'altres valors que donen sentit i guien les eleccions, alhora que conreen la responsabilitat individual en l'ús que hom fa de la seva llibertat conscient. En canvi, la submissió al desig no és més que la il·lusió d'una falsa llibertat. En el fons, seria més aviat una "llibertat" esclava, oxímoron que avui esdevé únicament un eufemisme per camuflar el que no és sinó una altra forma d'esclavatge.

Malauradament, la nostra societat no està gens exempta d'aquest miratge de "llibertat". I no només trobem els símptomes en els comportaments del consumidor, o en la cultura de la imatge, sinó que fins i tot ho trobem en el si de les famílies. D'un temps ençà, hi ha un tipus de família que entén malament l'estimació als fills/es i que ha confós la felicitat de

l'infant amb la satisfacció immediata de tots els seus desitjos. Són famílies que han dimitit de la seva funció socialitzadora, que inclou l'ensenyament d'hàbits, normes bàsiques i límits del comportament, perquè és mitjançant l'aprenentatge (tot i que raonat) de tots aquests elements com l'infant aprèn també a ser lliure i responsable de si mateix.

Però no, algunes famílies es desviuen per satisfer tots els desitjos dels fills/es, que així creixen essent esclaus dels seus propis capricis, com diria Simone Weil. Cosa que, de retruc, té conseqüències extremadament greus, ja que aquests infants (i després adolescents, i després joves, i després adults) manifesten una gran intolerància a l'adversitat o als obstacles. Són el que ara hom diu poc resilients (paraula que a la força s'ha hagut de posar de moda, vist el panorama), no encaixen cap contrarietat en les seves expectatives, no accepten un "no" per resposta, i no desenvolupen cap mínim d'empatia amb el seu entorn per entendre que no tot és vàlid ni tot és possible. Això els porta a manifestar actituds agressives cap a l'entorn (fins i tot cap els propis pares i -sobretot- mares) i/o cap a si mateixos. En un extrem, acaben protagonitzant un dels episodis més tristos de la societat actual: els casos de l'anomenada violència filio-parental, que no deixen de créixer. És el que psicòlegs com Vicente Garrido anomenen la "síndrome de l'emperador"⁴, o la síndrome dels fills tirans. Com els tirans, són fills/es incapaços d'estimar ni de sentir res pels altres, de tan egocentrats com estan, i això els fa especialment cruels en les seves accions, per les quals no senten cap mena de remordiment⁵.

I vet aquí la trista paradoxa: quan en plena societat de l'abundància (tot i que per a alguns més que per a d'altres) ens creïem que érem més lliures perquè podíem tenir més coses i podíem satisfer més desitjos hedònics, veiem com en realitat **(segueix a la pàgina del darrera)**

som més esclaus d'aquests mateixos desitjos, i això ens porta a tenir més ansietat, i quan no podem assolir tot allò que volem, ens sumim en la frustració i en el ressentiment. Tot, per haver confós llibertat i desig, i per haver malmès el mot "llibertat" en desproveir-lo de connotacions ètiques, per haver-lo despullat dels necessaris valors que el fonamenten.

Hem de tornar a la llibertat segons l'entén Simone Weil: la llibertat conscient, crítica, responsable i fonamentada en valors ètics. I entendre d'una vegada que cap concepció de llibertat que no impliqui en ella tots aquests elements, no només no és la llibertat verdadera, sinó que a més sovint ens mena cap a diversos tipus de submissió. ■

NOTES

1. Weil, S. (1995) [1934]: Reflexiones sobre las causas de la libertad y de la opresión social. Barcelona, Paidós ICE-UAB, pàg. 102. (Traduït al català).
2. Ibid.
3. Ibid.
4. L'autor desenvolupa la seva tesi sobre aquesta síndrome en el següent llibre: Garrido, V. (2005): *Los hijos tiranos. El síndrome del emperador*. Barcelona, Ariel.
5. En la mateixa línia, veure també l'obra de Javier Urra, un psicòleg que va ser Defensor del Menor de la Comunitat de Madrid entre 1996 i 2001. La referència del seu llibre és: Urra, J. (2006): *El pequeño dictador: cuando los padres son las víctimas*. Madrid, La Esfera de los Libros.

el racó poètic
PER ALBERT PERA

Llibertat

Color de llunyania,
aquells dies antics
viscuts en l'opressió,
despotisme d'obligats pensaments,
ales negres esteses,
cops de bec del voltor
insaciable,
que obligava a fer i a sentir
realitats indesitjables.
Com el prodigi d'un lliiri
nascut entre les pedres,
al peu d'una cascada blanca,
vas venir, llibertat,
i espero
que no te'n vagis mai més.

COMENTARI: La memòria dels que tenim una certa edat, ens fa agrair els nivells actuals de llibertat, perquè venim d'uns temps sinistres. Això no vol dir que ens hi conformem. Podem encara aspirar a cotes més altes i obertes, sobretot en política ■

Albert Pera és poeta i col·laborador de 'Valors'

valors

butlleta de subscripció

DESITJO SUBSCRIURE'M A LA REVISTA 'VALORS' (11 NÚMEROS L'ANY) PER L'IMPORT DE 32 EUROS

Nom _____

Adreça _____ Codi Postal _____

Població _____ Telèfon _____

Correu electrònic _____ DNI _____

Forma de pagament

A través del Banc o Caixa (omple les dades bancàries)

DADES BANCÀRIES

Nom de l'entitat _____

Adreça _____ Codi Postal _____ Població _____

Titular del compte _____

Entitat | | | | Ofici|n|a | | | | D.C. | | | | Número de c|o|m|p|t|e | | | | | | | | | | Signatura

Quantitat: 32 euros euros (**Subscripció de suport**, per ajudar la revista)

Envia aquesta butlleta

al carrer Sant Josep 18-20
08301 Mataró

TAMBÉ POTS SUBSCRIURE'T MITJANÇANT: TELÈFON

Truca al 620.749.138 (de dilluns a divendres de 9 a 21 h)

WEB

Omple amb les teves dades la butlleta que trobaràs a <http://valors.org>

FAX

Envia la teva butlleta al número 93.798.62.59

Ponents:

Lluís Sáez
sociòleg.

Bernat Dedéu
filòsof i músic.

Victòria Camps
catedràtica de filosofia
moral i política de la UAB.

Raimon Ribera
coordinador del programa
Vicens Vives "*Lideratge i
compromís cívic*" d'ESADE.

Montserrat Tura
consellera de Justícia de
la Generalitat de Catalunya.

Moderador: **Oriol Burgada**

Libertat

UN DESIG DE DIFÍCIL GESTIÓ

III Jornada Valors i Compromís

Mataró, 22 de maig
a les 10 del matí
Sala Caixa Laietana

© 2011. Mercè Agustí / Foto: Sergio Ruiz

Organitza:

valors
www.valors.org

Amb el suport de:

La mesura de totes les coses

L' **exposició antològica amb que se'ns brinda a revisar l'obra, encara** en ple procés creatiu, de Santi Estrany (Mataró, 1923) consta de diverses parts: la relativa a les ciutats i els viatges, els ex-libris, una pinzellada als esgrafiats públics, una altra sobre els seus orígens pictòrics, la visió de la tecnologia, l'estudi del cos, un vídeo sobre la seva obra i un quadre, una mena de dissecció de La Hilanderas de Velázquez, en el que es resumeix la seva passió per la geometria clàssica. Déu n'hi do.

Això fa que puguem dir moltes coses d'Estrany, fill d'un reputat i estimat artista mataroní i germà d'un arquitecte. En aquest article n'esbossarem només un parell, però us demano que feu l'exercici de reflexionar sobre tot allò que s'us convocarà al cap, que serà molt. La primera que cal comentar, ja l'he dit. Estrany, bevent del Renaixement i del cubisme, reivindica que darrere la realitat hi ha formes perfectes. Compte, són a la realitat, no pas a l'ideal. Les formes perfectes i el seu punt de fuga en acció permanent esdevenen premissa i objectiu. Són el límit en què l'artista vol emmarcar l'esdeveniment, l'emoció, la vida quotidiana, el que sigui; com és la pedra o el metall per l'escultor. I són l'objectiu en l'ideal clàssic de bellesa: la bellesa seria la proporció, la compensació, l'exactitud, la perfecció personal, l'harmonia amb el cosmos... Passat, com dic, pel sedàs Noucentista de la realitat reivindicada, de la història educada, de les persones embellides, de la ciutat desruralitzada, del caos derrotat, de l'optimisme mediterrani.

El segon aspecte a destacar és el paper de l'home (home o dona, vull dir) en aquest ordre còsmic. Si bé el propi Estrany reconeix que -en alguns quadres- les persones hi són tan sols "per comprovar la mesura de les composicions", ens en descobreix dues conseqüències més: L'una, que l'home esdevé així "la mesura de totes les coses" i l'altra, per tant, que dins l'home també hi ha amagada la bellesa geomètrica de la perfecció. Els seus estudis humans o la comparació entre els turistes assolellats i els déus egipcis ho semblen indicar.

No sé si té raó. A casa nostra, des de la Contrareforma almenys, inclòs el Velázquez obsessionat per les lleis de l'òptica, la pintura ha anat en sentit exactament contrari: el naturalisme pessimista, els impulsos indòmits, els marges, la crítica a l'ideal clàssic de bellesa... Però encara que només sigui per això, per veure què pot donar de si aquest artista fascinat per l'Europa civilitzada i els seus ideals ara que semblen entrar en crisi, valdrà la pena passar-hi una bona estona. ■

Ramon Bassas escriu regularment sobre art al seu bloc, ramonbassas.blogspot.com

"Estrany, bevent del Renaixement i del cubisme, reivindica que darrere la realitat hi ha formes perfectes. Compte, són a la realitat, no pas a l'ideal"

«Egipte, 5».

la fitxa

Santi Estrany. recorregut vital es pot veure a can Palauet (Palau 32, Mataró) fins el dia 11 de juliol. Més informació. <http://www.santiestrany.com>

El Petit, un gran artista

“**J**o faig cançons quan m’avorreixo». És la respost que dona Joan Pons, El Petit de Cal E-ril de Massoteres, a tocar de Guissona (La Se-garra), quan se li demana pel seu sistema de composició. Ell no fa cançons en base a veure moltes imatges, escoltar centenars d’altres temes, parlar amb altres persones per a inspirar-se o llegir el diari... al Petit de Cal E-ril la inspiració li ve de l’avorriment, de perdre el temps.

Quan algú respon així a una pregunta com aquesta vol dir que estem davant d’un artista, d’un artista dels d’a-bans, dels que creen en base a conrear la solitud i el silenci per tal de què brolli, es desfermi la creativitat que porta en el fons del seu interior. En Joan Pons n’és un d’ells. I és nota en cada concert seu, on és capaç de versionar-se a ell fent el deliri del públic.

Les seves són cançons senzilles, que ens porten a llocs inesperats, a metàfores sorprenents. Joan Pons parla de coses petites i d’animals de totes les mides. De la vida desenfada al poble. De la boira i del sol. Musicalment del que ell fa se’n diu folk psicodèlic, amb un so orgànic i càlid, regust popular, moments naïf i molta experimentació electrònica... Cert és que tot això és possible gràcies a la formació que integren també David Paco (baix), Lluís Rueda (sorolls) i Cándid Coll (bateria).

Joan Pons en el transcurs de la gravació d’un clip pel documental ‘Cançons a la vora del pop’.

En el moment d’escriure aquestes línies, Joan Pons es troba a Corea del Sud interpretant les seves cançons, deixant anar el geni que porta dins davant centenars de persones que no entenen una paraula del que dirà. Però segur que El Petit de Cal E-ril sabrà comunicar-los moltes coses. Que al cap i a la fi és del que es tracta.■

la fitxa

El Petit de Cal E-ril. ...i les sargantanes al sol (Bankrobber, 2009). <http://www.myspace.com/elpetitdecaleril>.
Proper concert: 30 de maig a la clausura del Primavera Sound.

J.S. és codirector de ‘Valors’/joansalicru.blogspot.com

Economia i sermons

L'economia no és un tema habitual de les meves lectures, però una amiga em va fer a mans perquè el llegís un llibre, que a ella li havia semblat interessant. El llibre en qüestió és *La crisis ninja y otros misterios* de Leopoldo Abadia. De la lectura em va agradar la claredat amb que explica el que són les hipoteques *subprime*, que pel que es veu, són l’origen de la forta crisi econòmica que ens afecta i perquè en tractar temes d’economia l’autor no oblidava que, a través de mecanismes complicats i revestits d’un llenguatge enigmàtic s’amaguen autèntiques immoralitats de l’alçada d’un campanar. Dels temes que escull, l’autor en deixa ben explicats els sistemes tècnics de funcionament de l’economia, però en reivindicar la dimensió ètica que ha de tenir l’economia, s’oblida de les grans bosses de pobresa en el món que són el resultat de

determinades maneres d’entendre l’economia. Exemple d’això és la visió excessivament benèvola de la globalització que no va acompanyada d’una anàlisi més profunda sobre els problemes que aquesta genera.

Abadia construeix les seves explicacions valent-se d’un personatge a qui li adreça els seus punts de vista. Em pregunto que li hagués dit l’autor a un parat jove amb una dura hipoteca per pagar si aquest fora el seu interlocutor i no un empresari del poble a qui no li van malament les coses. Sobren també en el llibre els discursos de to moralista sobre la bondat de la família tradicional. Podrien estar bé, però com diria l’expresident Pujol: Això no toca. ■

la fitxa

ABADIA, Leopoldo. *La crisis ninja y otros misterios de la economía actual*. Ed. Espas.

Jospe Maria Solà és professor

PLAERS DE MA VIDA | Joan Safont

Si plou, més val mullar-se

Com ens deia en Raimon, el nostre país no sap ploure, o plou poc o plou massa. Com seguia la cançó si plou poc és la sequera, si plou massa és la catàstrofe. Sempre estem entre l'amenaça de la restricció o les conseqüències de dies de tempesta i rierada, aquesta darrera tan pròpia i característica del Maresme. Enguany, també podríem parlar de nevades, que pel que sembla el nostre país tampoc està massa prest en aquests assumptes. Amb aquest panorama meteorològic els ciutadans que han d'anar a treballar, a portar els nens a l'escola o fer qualsevol encàrrec surten al carrer més aviat desconcertats.

En dies com aquests, si se surt de casa amb un bon paraigua, dels de pal llarg i mànec de bastó, hom es pot trobar amb la cruel sorpresa que el dia gris i lletjot que ben bé semblava de pluja de bon matí, a mida que passen les hores es vagi obrin i acabi en un sobtat dia de sol cap allà a migdia. Les possibilitats d'oblidar, doncs, el paraigua ja innecessari són prou altes.

"Córrer sota les gotes, mullar-se ben bé la cara, pot ser un plaer"

Però fins i tot si el dia és en efecte plujós i la rutina diària ens obliga a sortir sota una bona tempesta, pot ser que el paraigua - especialment si es tracta d'un d'aquells models plegables pensats "per si de cas" - no sobrevisqui a l'aventura: Quantes vegades no hem vist, tristos i abandonats, paraigües atrotinats, doblegats pel

vent i amb l'esquelet deformat, com víctimes innocents de les inclemències del temps?

Així quan cau un bon xàfec, sovint des de casa -seguint el tòpic del plaer que suposa veure ploure a través de la finestra - penso que si ara calgués sortir potser fóra millor mullar-se fins quedar ben xop que no pas lluitar per mantenir l'estabilitat d'un precari paraigua o pensar si finalment ens l'hem posat a la bossa. Potser és millor creure que córrer sota les gotes, mullar-se ben bé la cara, buscar infructuosament un balcó on arrecerar-se pot ser, fins i tot, un plaer en dies de pluja. ■

Joan Safont és advocat i periodista
jsafontplumed@gmail.com / joansafont.blogspot.com

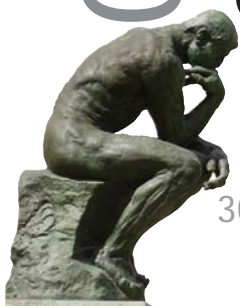
CERCANT L'ESCLETXA | Joaquim Trenchs

Síntomes i identitat

El tret més íntim i definitori de com ens relacionem i vinculem veritablement amb els altres -de manera inconscient- són sovint i paradoxalment els nostres símptomes.

El "control", posem per cas, pot ser la característica d'una persona. Si aquesta persona practica "el control" de manera normalitzada, segurament li esdevindrà útil en les seves tasques habituals i en la relació amb els altres. Però de la mateixa manera podem dir que si aquest tret esdevé exagerat pot resultar inhibitori o fustigador de les diferents possibilitats que té la persona.

Un altre exemple. Si allò que ens defineix és el de ser "cagadubtes" en les petites o gran decisions, si bé pot donar lloc a la reflexió i a la resposta acurada, també podem observar que amb desmesura i amb caràcter permanent -per la dificultat de respondre en cada moment amb la decisió que millor recull el sentit existencial- aquest fet no deixa de ser paralitzant, depriment, col·locant a la persona amb una posició de malhumor precisament per no saber sortir del dubte que el caracteritza.

DEIXA'T PERDRE PER... | Eulàlia Puigderrajols

un rocòdrom

Per qüestions de feina he acompanyat uns adolescents a fer esport de natura. A tot arreu la participació era lliure, tant pels grans com pels joves. Jo intentava seguir amb il·lusió els circuits que ens proposaven. De tot el que ens van fer tastar a mi em va captivar grimpar per una paret vertical, un rocòdrom. Mai abans ho havia intentat. L'activitat era supervisada per un monitor que va explicar-nos com ens havíem de lligar l'arnès i com havíem d'arrapar-nos a la paret i subjectar-nos a les preses, calculant moure alternativament els braços i les cames.

Van començar un a un els més intrèpids a desafiar la verticalitat. Alguns semblava que ho havien fet tota la vida. D'altres, més temorosos, dubtaven i els costava més, però quasi bé tots van fer el seu particular cim. Des de baix asseguda al terra me'ls mirava... La intel·ligència natural, l'absència de por, la confiança, la seguretat en un mateix, el tenir sempre la vista posada cap a amunt, mai a baix; el refiar-se del company de corda... ingredients que contribueixen a fer un bon ascens. Va arribar el meu torn. Allò no era un ascensor, ni el monitor era un camàlic. Mica en mica tu havies de buscar l'agafador més proper. El peu esquerre no es podia moure al mateix temps

“La mà no arribava a la presa, canviava el peu de lloc i ho tornava a intentar”

que la mà dreta. La paret era el meu terra i calia enganxar-m'hi com un drac -d'aquells que veig per casa les xafogoses nits d'estiu. El meu cos pesava més que caminant i corrent. Vaig vacil·lar i parar una mica. Respirava com quan fèiem sèries de la preparació de la marató. La mà no arribava a la presa, canviava el peu de lloc i ho tornava a intentar donant-me un impuls. Mica en mica ja hi era. Mirava a baix i amb complicitat vaig cridar: sostre!. Llavors venia el millor: deixar-se anar perpendicularment a la paret tot saltant.

A més d'establir una complicitat diferent a la que podem tenir a la feina l'exercici era un repte d'esforç, voluntat, estratègia i valor. M'he deixa't perdre per un rocòdrom perquè aquesta activitat em va fer rumiar en més coses de les que en un principi pensava, tal com la vida mateixa. Grans i petits ho vam intentar i hi vam descobrir uns valors sorprenents. ■

Eulàlia Puigderrajols és mestra
eulaliapi@gmail.com

Etiquetes en allò més col·loquial, símptomes físics o psíquics en allò més personal, que emergeixen com a resposta substitutiva i senyal d'alguna satisfacció pulsional no realitzada i que ha quedat reprimida. Reprimida en el sentit d'expulsada i oblidada de la consciència -que no vol dir eliminada del nostre ésser- i que retorna a la consciència.

El món simbòlic, el llenguatge, les paraules en la seva materialitat sonora, aquestes com a mediadores pel seu valor metafòric i metonímic del món més primari i emocional, ens permeten donar sortida a les satisfaccions pulsionals de manera saludable, racional, creativa, productiva... humana.

Bo i així, la repetició dels símptomes ens recorden també la tendència regressiva, malaltissa, agressiva i mortífera que també conviu en la mateixa condició humana. ■

“La repetició dels símptomes ens recorda la tendència regressiva de la condició humana”

Joaquim Trenchs és psicòleg
jtrenchs@copc.cat

PETITES COSES | Ramon Salicrú

Consensuar indumentàries

Ahir a la tarda, al davant de casa, vaig veure una dona vestida amb burka. Negra de dalt a baix, deixant entreveure només els seus ulls.

Fa uns dies a la ciutat de Lleida es plantejaven ordenar l'ús d'aquestes vestimentes en llocs públics, en un intent de prevenir -amb lògiques raons- el que en altres indrets ha resultat ja un tema conflictiu.

Tampoc fa massa, l'Ajuntament de Barcelona insinuava també que, en un futur proper, es regularia la indumentària al carrer, sobretot a l'estiu, durant els mesos en què molta gent es passeja per les Rambles amb un simple banyador o sense samarreta.

Amb el degut respecte a les formes de vestir-se i deixant el dret a tothom que vulgui mostrar-se com el que realment és o es sent -al cap i a la fi la manera de vestir o l'anar despullat és també una forma d'expressió- propugno consensuar les indumentàries de tots plegats en llocs públics. Dialogant. El carrer és de tots i és l'espai de relació multitudinària per excel·lència.

En privat o en llocs específics, tothom deu tenir dret a fer el que vulgui. Però en llocs públics o de convivència multitudinària hem de cedir tots personalment en el que calgui, procurant no caure en la provocació dels demés i garantint a l'ensem uns drets particulars, sense que s'hagi d'arribar a posteriors "imperatius" legals.

És qüestió de buscar punts d'acord social i d'autoimposar-nos límits. Evitem que les coses s'hagin d'imposar per "real decret". L'esforç per a la convivència exigeix renúncies pròpies. En aquest cas, els deures són potser abans que els mateixos drets. ■

Ramon Salicrú és mestre / ramon.salicru@cllicenciats.cat

“Evitem que les coses s'imposin per decret. L'esforç per conviure exigeix renúncies”

CULTURA DE PAU | Xavier Garí

La dignitat del patiment

Després d'una experiència personal de patiment, vaig formularment internament aquest pensament: de patir se n'ha de saber, perquè a la vida tant hi ha d'això com de gaudir, i bé que en sabem de gaudir. Saber patir no és deixar-se portar passivament per un mal, per una adversitat o per un dolor; tot al contrari: patir és també una actitud activa, on hom pot prendre la iniciativa d'afrontar, amb dignitat, allò que li arriba. El patiment ajuda a valorar allò de gran i de bo que té la quotidianitat; el patiment condueix la persona a les seves profunditats; el patiment és una invitació a tastar la veritat. Patir és, també, una manera de sentir-se proper a qui pateix tant o més que un mateix. Patir, en el fons, és el que ens fa persones humanes, sense redundància... que desenvolupem el gran valor de l'empatia. I és que per assolir una situació de pau personal cal haver entrat en el debat que suggereix el gran dubte, i fins i tot la forta por, davant del patiment humà. La resolució dels conflictes només pot passar per un condicionant imprescindible: l'empatia, que no és altra cosa que sentir el que pateix l'altre. I només arribarem a sentir el que l'altre pateix si hem afrontat i assimilat amb dignitat el propi patiment. La dignitat del patiment és també la dignitat de viure en la llibertat de qui el dolor no l'emmortalla, sinó que el pot alliberar a fons. ■

“Només arribarem a sentir el que l'altre pateix si hem afrontat el propi patiment”

Xavier Garí és investigador en Cultura de Pau
www.culturadepau.org / xavier.gari@culturadepau.org

ACCIÓ DIRECTA | Rosa Pursals

Xarxes d'intercanvi de coneixement

Seguim endavant en la nostra aventura de descobrir noves formes d'economia basades en l'intercanvi, que no impliquin traspàs monetari. Aquest mes ens fixarem en els bancs de temps i les xarxes d'intercanvi de coneixements.

De xarxes d'intercanvi de coneixements n'hi ha arreu del món, a Catalunya se'n diuen Xic i funcionen mitjançant un sistema de gestió d'ofertes i demandes que du a terme un grup dinamitzador. Es tracta d'una manera diferent d'ensenyar, aprendre i relacionar-nos, amb l'única que els participants han de responsabilitzar-se d'allò que s'han compromès a fer.

Aquests projectes aprofundeixen en un nou concepte de la cultura participativa i se centren en allò que les persones poden aportar. Tothom pot aportar alguna cosa, ja que es poden organitzar tallers o aprenentatges personals de cuina informàtica, idiomes... però també s'hi introdueixen altres conceptes relacionats amb la solidaritat. No es tracta d'una sèrie d'intercanvis bilaterals, sinó a diverses bandes, ja podem aportar el nostre

coneixement o, ampliant una mica l'espectre, amb el concepte de Banc del Temps, aportar diverses formes d'ajuda o atenció domici-

"Allò que ens fa créixer socialment és l'aprofundiment en el concepte de xarxa"

liària. Aquest últim concepte, aportar temps, és el que gestionen els projectes que no són només Xarxes d'Intercanvi de Coneixements sinó que fan de l'hora la seva unitat d'intercanvi. D'aquesta manera i amb l'objectiu de millorar la qualitat de vida de les persones, es pot aportar al projecte hores d'acompanyament a persones que viuen en situacions d'aïllament i solitud, que necessiten ser acompanyats per sortir a passejar... fins i tot es pot aportar temps en tenir cura de plantes i animals.

Allò que ens fa créixer socialment és l'aprofundiment en el concepte de xarxa, de transformar les necessitats en generadores de relacions de solidaritat que aprofundeixen en la confiança entre les persones i ens fa participar dels processos de canvi i d'aprenentatge. ■

Articles de la sèrie

Mercats d'intercanvi (I) / Mercats d'intercanvi(II) / Bancs de temps i xarxes d'intercanvi de coneixements / Creative Commons / Copyleft

ROSA PURSALS

FINQUES POUS

C/ Pujol, 20 - MATARÓ - Tel. 93 790 39 45
www.finquespous.com

MIRACLE

Pâtisserie - Xarcuteria

Menjars per Emportar

Servei de Càtering

La Riera, 35 MATARÓ
Telfs. 93 7901054 / 93 7904443 Fax 93 7960626

www.miracle.es · www.maspujol.com

L'ALTRA CARA DE LA CIÈNCIA |

Pol Bartrès, Joan Basagaña, Gemma Figueras i Núria Radó

Què ens fa ser humans?

Què ens fa ser humans? Què ens diferencia de la resta d'animals? Quins trets característics, distintius, van aflorar a l'endinsar-nos en l'extensa família dels homínids i emprendre el convuls camí que ens ha portat a esdevenir *Homo sapiens sapiens*?

Ara fa milions d'anys, i durant un llarguíssim període de temps, petites (però significatives) evolucionacions en el genoma ens van permetre fer enormes salts a quatre nivells essencials: fisiològic, psicològic, social i tecnològic. Quin d'aquests salts ens diferencia realment de la resta d'animals? La resposta no és clara. S'ha apuntat sovint que el què ens fa ser humans és el llenguatge, la capacitat de comunicació verbal. Es menciona també la nostra singular suma de particularitats físiques (bipedisme, polze oposable, hemisferis cerebrals desenvolupats, etc). L'autoconsciència, el coneixement de la pròpia existència i inexorable mort, sembla, de totes passades, un altre tret diferenciador. I, per últim, no en queda ni molt menys exclosa, la capacitat d'utilitzar i produir eines; és a dir, la sensibilitat tecnològica.

Amb els anys, hem pogut comprovar que moltes de les capacitats que creïem exclusives de la nostra espècie, no ho són. Ni la comunicació entre individus, ni el do de la musicalitat, ni tan sols la fabricació d'eines per a desenvolupar tasques especialitzades. Totes aquestes habilitats es donen en d'altres animals del planeta; ara bé, en ells tenen lloc sempre desproveïdes d'un factor clau, transcendent: la creativitat.

“La creativitat, entesa com a inquietud productiva ocurrent, és exclusiva dels humans”

La creativitat, entesa com a inquietud productiva ocurrent, és exclusiva dels humans. La creativitat (tecnològica primer i artística després) va ser cabdal en el llarg procés d'evolució

del gènere Homo: la destresa i domini de fracturar el sílex per obtenir eines capaces d'esquinçar la carn dels animals i l'habilitat i interès per a fer representacions simbòliques amb pigments sobre les parets de les coves, van ser (i són encara) aptituds inequívocament humanes que ens diferenciaven de la resta d'éssers que poblen la Terra.

Ja des d'aquella primera eina de pedra, l'invent (l'ocurrència constructiva, el giny) ha

PENSAR LES NOVES TECNOLOGIES | Marc de San

Recerca 2.0

Que cada vegada apareguin -i més ràpid- nous formats per presentar tota mena d'informació i continguts, és quelcom al que ja ens anem acostumant. Aquesta cursa sense límit també arriba al món de la recerca i promet accelerar els diferents processos de generació de valor: 1) Identificació d'un tema de recerca; 2) Cerca d'informació general; 3) Ús de catàlegs per a la localització de llibres; 4) Utilització d'índexs i resums; 5) Cerca de fonts i recursos a Internet; 6) Avaluació del material trobat i 7) Creació de referències bibliogràfiques sobre informacions rellevants. Faig esment

PER SABER-NE MÉS

◆ BASSALLA, George. *Evolución Tecnológica* (Editorial Crítica, 1991).

🕒 Arqueolític [estudi i difusió de patrimoni] www.arqueolitic.com

🏠 Fundació Atapuerca. Jaciment de la Sierra de Atapuerca. www.atapuerca.org

estat motor i impuls dels grans canvis socials que s'han esdevingut: la roda, la metal·lúrgia, la bomba hidràulica, la impremta, la màquina de vapor, la bombeta, el telèfon, el motor, el díode, el xip, el satèl·lit... Els artefactes tecnològics són alhora causa i efecte de l'avenç de coneixement. Fites creatives, confluència de l'enginy, el treball, l'interès i, per què no dir-ho, la fortuna de generacions i generacions d'humans.

Resulta sorprenent comprovar com, des d'aquell primer útil de sílex fins a l'actualitat, s'ha esdevingut un llarg procés de desenvolupament i evolució

tecnològica. Han anat apareixent una multitud d'artefactes que, al seu torn, n'han deixat obsolets molts d'altres.

Els instruments, al capdavant, no fan sinó potenciar els sentits i les capacitats humanes. Ens ajuden a observar, mesurar, comparar i processar els fenòmens; a transmetre informació; a realitzar transformacions energètiques, cinemàtiques i dinàmiques. Ens faciliten l'àrdua tasca de viure com vivim; ens permeten satisfer el conjunt de necessitats que ens han sobrevingut. Desproveïts com estem d'ullals, urpes i cua, els ginys no només ens han ajudat a satisfer les

necessitats naturals de subsistència, sinó també les nostres necessitats percebudes, col·lectives, circumstancials, inherents a l'època i al bagatge històric.

En gran part, la tecnologia evoluciona a causa de la nostra permanent expectativa de benestar, empenya a perpetuïtat per necessitats supèrflues. Però, en qualsevol cas, els invents responen a una inquietud pregon, inherent a la nostra existència. La creativitat tecnològica ens diferencia de la resta d'animals i ens fa possible ser humans. ■

Pol Bartrès és enginyer
lastracaradelaciencia.bloc.cat
polbartres@gmail.com

Pedro

d'una selecció d'eines que poden ajudar en eficiència i eficàcia en aquest laboriós i complex procés:

1. Scirus (<http://www.scirus.com>). Plataforma de referència especialitzada en la cerca d'informació científica i tècnica.
2. Google Scholar (<http://scholar.google.es>). Cercador que posa en valor informació científica en funció de les cites aconseguides pels treballs acadèmics.
3. Google Books (<http://books.google.es>). Aparador global per a la promoció i divulgació de llibres publicats.
4. CiteULike (<http://www.citeulike.org>). Web que

“El món de la recerca serà catalitzador de la nova economia però és lent i costós”

contribueix a l'optimització dels processos d'emmagatzematge i administració de referències acadèmiques.

5. Bubl (<http://bubl.ac.uk>). Catàleg de recursos a la xarxa que cobreix totes les disciplines acadèmiques.
6. Plos One (<http://www.plosone.org>). Publicació interactiva i de lliure accés que facilita la revisió de treballs entre experts en recerca científica i mèdica.
7. Citation Machine (<http://citationmachine.net>) Recurs web que dóna suport a la generació de cites en diferents formats estàndard.

Posar en pràctica la filosofia del treball en xarxa crec que és del tot necessari per avançar més ràpid i posar rumb a un món -el de la recerca- que es promet com a catalitzador de la nova economia però que es recolza en processos lents i costosos i en un treball individual. Per visualitzar nous formats i la irrupció del multimèdia en la divulgació de la recerca valoro l'existència de plataformes com SciVee (<http://www.scivee.tv>) que fan molt més atractiva la posada en escena d'un món silenciós i discret. ■

Marc de San Pedro és màster en Societat del Coneixement / marcdsanpedronline.blogspot.com

D'Al-Andalus al Marroc

per Joaquim Amargant

Retornem de nou al Marroc però en aquesta ocasió seguint les petjades dels andalusos musulmans, que entre els segles XIV i XVII deixaven enrere la península ibèrica per a retornar a Rabat o Fes. El vol de Girona a Màlaga costa vuit euros amb Ryanair i de Màlaga cada hora surt un autobús en direcció a Algeciras, on es pot fer el salt en vaixell a Ceuta i Tànger. Al port d'Algeciras comencem a tastar el que serà el recorregut pel Marroc, una persecució constant per vendre'ns coses. Comprem bitllets per saltar a Tànger. No seguirem, per tant, el camí que feien els musulmans andalusos expulsats de Màlaga o Granada a partir del 1493: ells retornaven per Melilla, on els seus compatriotes bandolers els esperaven per robar-los els diners i les joies que portaven. Poc han canviat les coses amb el pas dels segles perquè en arribar a Tànger ens diuen que amaguem bé la cartera i vigilem les nostres motxilles.

Tànger és una ciutat que ha crescut molt últimament i que durant anys havia tingut un estatus especial; el Cap Espartel sempre ha estat desitjat per molts pobles que hi han deixat la seva petjada: fenicis, cartaginesos, romans, anglesos, francesos, alemanys i entre 1940 i 1945 espanyols. El més rellevant de veure de Tànger és la construcció anomenada Kasbah i la gran mesquita, on només poden entrar musulmans.

El millor mitjà per viatjar al Marroc és el tren i amb aquest transport anem fins a Rabat, en departament de primera. Sortim mitja hora tard i durant el trajecte acumulem una hora i mitja més de trajecte. La gent s'ho agafa amb resignació; aquí el temps es mesura d'una altra manera. Finalment arribem a Rabat, una de les quatre ciutats on té residència el rei del Marroc. Noto la ciutat molt més desendregada que el 1971, més bruta i deixada, amb molta més gent vagant pels carrers. S'han construït molts barris perifèrics on molta gent hi va a parar fugint de la misèria del camp; venen a Rabat a provar sort.

Fem un tomb al matí per la part moderna de l'avinguda Mohamed V fins el Palau Reial i veiem com les voreres estan ocupades amb els cotxes del personal que treballa als diferents ministeris i les casernes militars. Hem de passar pel mig del carrer per anar al Xellah, l'antiga necròpolis construïda pels cartaginesos i després ocupada pels musulmans marenís. Tota l'antiga ciutat, ara en ruïnes i envoltada d'una gran muralla, és un oasi de pau i tranquil·litat ple de plantes exòtiques i nius de cigonyes.

Entrant de nou a la ciutat entre muralles, a la Plaça Golàn, veiem la catedral catòlica de Sant Pere de Roma, de 1930 i oberta a tothom. A la Kasbah o ciutat antiga, hi ha la fortalesa dels udaies, on es va instal·lar tota la població extremenya d'Hornachos, expulsada el 1610 pels reis castellans de la península ibèrica. Les muralles que donen al mar, a la desembocadura del riu, les van construir els musulmans andalusís també expulsats. A l'interior els carrers són estrets, amb les cases pintades de blau i blanc estil andalusí.

En tren sortim per anar a la ciutat imperial de Fes, per a mi la més bonica del Marroc. Resseguim la gran muralla. Vigilada per la guàrdia especial, es pot veure que sobresurt un dels tants palaus de la monarquia alauita. Per la porta principal entrem a la Medina, on es

poden visitar les nombroses mesquites, palaus i escoles alcoràniques que hi ha. També disset sinagogues. A la part dreta del riu que travessa la ciutat s'hi van instal·lar vuit mil famílies andaluses musulmanes expulsades d'Al-Andalus. No perden l'esperança de tornar: a dins de casa, ben amagada, conserven la clau del seu antic immoble per si un dia poden fer-ho. ■

fem la maleta

La muralla que encercla la ciutat antiga de Fes.

atura't-hi un minut...

La torre de Hassan, a Rabat

A les afores de Rabat i davant el riu Bou Regreg hi ha - al damunt d'un petit cim- el que havia de ser la mesquita més grans del món, l'inici de la construcció de la qual data del segle XII. A punt d'acabar-se va quedar destruïda per el terratrèmol de 1775. El que resta són unes quantes dotzenes de columnes de les 424 previstes per aguantar la gran nau de la mesquita. A la part alta de la gran esplanada hi ha el mausoleu de marbre blanc en que està enterrat el rei Mohamed V, mort al 1961 i que és lloc de pelegrinatge i de visita obligada pels turistes. Al costat hi ha una mesquita per homes i altre per dones obertes al públic per l'oració. Més avall de la gran esplanada hi ha un parc molt tranquil Des d'allà es pot veure una bona vista de la ciutat de Salé i a l'esquerra les muralles vermelloses de la fortalesa dels udaies a la Kasbah. ■

la fitxa

Pressupost: Avió de Girona a Màlaga vuit euros i Fes-Girona 18. Cinc dies d'allotjament seixanta euros amb albergs i hotelets. Tren i vaixell: 56 euros.

Joaquim Amargant escriu sobre viatges cada mes a 'Valors' / quimamargant@terra.es

Consulta tots els viatges a www.valors.org

set

avet

Campmany, 25-31. Mataró.
Telf. 93 790 59 02.
WWW.avet.es

**SABONS, DETERGENTS
I PRODUCTES DE NETEJA**

www.codina.es

**LES MARQUES DE QUALITAT
AL SEU SERVEI**

El forat

Text
Josep Ros

<http://www.vivimdelcuentu.org>

Text i Il·lustració
Javier Garcia

<http://jagaranda.blogspot.com>

hi havia una vegada...

Estava sol, estava espantat, no veia res dintre d'aquell forat. Aquella tarda l'Ibrahima havia d'atravessar el bosc per anar a collir les mores que ja haurien crescut sucoses a la vora dels prats de blat, als marges del camí de ponent. Li encantava la mermelada que en feia la seva àvia. Però de vegades l'emoció pot a la vista i no s'hi va fixar. Va caure i ara no sabia com s'en sortiria. De cop i volta, va sentir un soroll de passes. Un soldat s'acostava, a l'espatlla una escopeta, que els llops són perillosos i els homes que els maten són valents. L'Ibrahima va cridar des del forat on jeia atrapat:

-Bon home, que m'ajudaria a sortir d'aquí, que he caigut i no tinc com pujar fins a la superfície?

I el bon soldat li va donar quatre monedes, per què es comprés una escala. I va marxar. L'Ibrahima començava a tenir fred, que el vent era gèlid i no s'aturava davant d'estranyes. Llavors va sentir un altre soroll de passes. Era una botiguera que passava, tot collint farigola, que se li havia acabat i el bosc que és generós n'és ple i res no et demana. Va tornar a cridar ben fort, per què se'l sentís ben clar:

-Bona dona, que m'ajudaria, que m'he quedat aquí atrapat i ja començo a sentir-me el fred darrera les cuixes?

I la dona, molt atenta, li va donar una agulla, per què es cosís un jersei de llana. I va marxar. Les

hores passaven, i la gola se li començava a assecar. Un altre cop va sentir unes passes que rondaven. Era un home gran que recollia branquillons i pinyes seques per fer-ne encenalls. El va cridar des del forat:

-Bon senyor, que seríeu tan amable de donar-me un cop de mà? he caigut, no sé com sortir i la sed m'ofega.

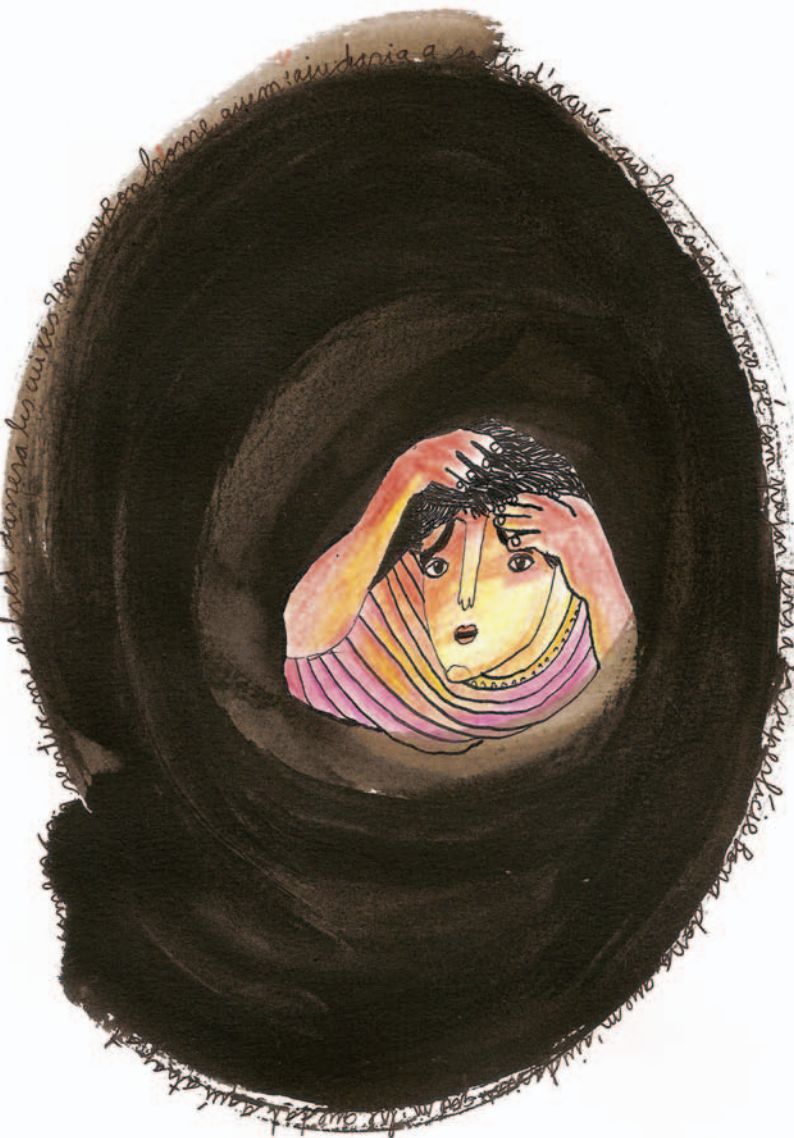
I l'home li va donar un got de vidre, per què pogués beure aigua. I va marxar. El cel cada vegada era més rosat entre les copes dels arbres, i lluny d'allà devien fumejar ja les xemeneies de les cases. Una noia tornava a corre cuita, que s'havia entretingut i la família l'esperava. També va sentir la veu des del forat, que li cridava:

-Bona noia, ja fa estona que he caigut aquí dins i comença fer-se fosc, que em podries ajudar?

I la noia li va donar una bombeta, perquè es pogués il·luminar. I va marxar. A partir d'aquell moment el silenci es va endur l'última llum del vespre i l'Ibrahima es va quedar sol amb la foscor, amb el bosc i amb els seus ulls mirant quatre objectes inútils i benèvols. Però la nit, que és viva i és atenta, no es va quedar callada. Per més cansat que estigués no podia dormir, se sentia sol, no s'hi veia i tenia set i fred. Va tornar a sentir passes, però aquest cop més silencioses, més atentes. Allò era nou, i els animals del bosc, que són curiosos, van adonar-se de seguida que aquell pobre xicot necessitava ajuda. Primer va ser el senglar,

"I va marxar. A partir d'aquell moment el silenci es va endur l'última llum del vespre i l'Ibrahima es va quedar sol amb la foscor"

→ 10

amb les seves passes brusques, que es va acostar i, tot mirant-lo, va pensar que el què volia aquell noi era marxar d'allà. L'hagués ajudat de grat, però no tenia mans ni braços per agafar-lo, i no va poder. Un cérvol va atansar les seves banyes per sobre del forat i el va mirar. El veia mort de fred, tan desabrigat, i va pensar que li havien de fer una bona manta, però no sabia com es carda la llana, i no la van poder fer. Va ser el conill qui, amb els seus gruixuts saltironets, es va arrossegar fins a la vora per mirar-se'l, i en fixar-se en els seus llavis primis i ressecs va pensar que el que desitjava era aigua. Però no sabia com es feia per transportar-la, i no n'hi va poder dur. Els acompanyava un esquirol, que des de

dalt també el va mirar i en veure aquella negror que l'envoltava va pensar que hagués agraït poder veure-hi millor. Però no sabia fer foc, ni llum, i no podia donar-n'hi.

Aixecat sobre el fang d'aquell cau l'Ibrahima se'ls mirava, observava aquells caps desconeguts escrutant-lo en la tenebra, i no sabia què pensaven, perquè no marxaven. Va començar a tenir por, una por envoltada de parets llefiscoses, i sense apartar la vista del cel, amb la pell glaçada i els llavis trencats va arrencar a plorar, i aquell crit es va poder sentir per tot el bosc. Se sent encara ara. I els animals, que volien fer alguna cosa per ell, tots junts van pensar que més hauria valgut que s'hi hagués fixat algú que realment pogués ajudar-lo.

-No veuen el seu forat.- Va dir el mussol.

L'ocell savi de la nit pensava que les altres persones, capaces i amb mans, no el podien ajudar, perquè elles mateixes es veien en un forat, un forat imaginari que els consolava i els empenyia endavant, i així vivien, cadascuna en el seu forat, incapaces d'arribar a coincidir. I ara devien estar, cadascuna, tremolant de por dins el seu cau profund, sense saber d'on venia aquell crit d'angoixa insuportable. ■

Josep Ros és estudiant d'història i narrador del grup Vivim del Cuentu

Secció elaboradora en col·laboració amb Vivim del Cuentu. www.vivimdelcuentu.org.

18!

Si fas 18 anys durant el 2010
i resideixes a Catalunya,
t'ofereim una subscripció
gratuïta a un diari o revista.

Fes la teva sol·licitud
de subscripció entrant a
www.gencat.cat/18 entre
l'1 i el 25 de juny, i rebràs
una samarreta "18!"

Llegir
ens fa
lliures

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació

